

Врз основа на член 146 од Законот за енергетика* („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/25 и 135/25) Управниот одбор на Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем во државна сопственост, Скопје, АД МЕПСО Скопје на седница одржана на, по претходно одобрување на Регулаторната комисија за енергетика, водни услуги и услуги за управување со комунален отпад на Република Северна Македонија донесе:

ПРАВИЛНИК

за вонредни состојби и повторно воспоставување на функциите на ЕЕС

Дел 1 - Општи одредби

Предмет

Член 1

(1) Со цел заштита на оперативната сигурност, спречување на проширување или влошување со цел да се избегне широка распространетост на пореметувањето и безнапонска состојба, како и да се овозможи ефикасно и брзо обновување на електроенергетскиот систем од вонредна или безнапонска состојба, овој дел од Правилникот опишува:

- а) управување од страна на ОЕПС во вонредна, безнапонска и состојба на повторно воспоставување;
- б) координација на работата со интерконекциите во вонредна, безнапонска и состојба на повторно воспоставување;
- в) симулации и тестови со кои се гарантира сигурно, ефикасно и брзо повторно воспоставување нормална состојба од вонредна или безнапонска состојба како и повторна функционалност и поврзаност со интерконекциите со соседните електропреносни системи;
- г) алатки и средства потребни за да се гарантира сигурно, ефикасно и брзо повторно воспоставување на нормална состојба со меѓусебно поврзаните електропреносни системи од вонредна или безнапонска состојба.

Опфат

Член 2

1. Овој Правилник се применува на операторите на преносни системи (ОЕПС), операторите на дистрибутивни системи (ОДС), значајните корисници на мрежа (Корисници), давателите на системски услуги, давателите на одбрамбени услуги и услуги за обнова, балансно одговорни страни, давателите на услуги за балансни услуги, номинирани оператори на пазарот на електрична енергија („НЕМО“) и други учесници на пазар на електрична

енергија кои извршуваат пазарни активности согласно САСМ директивата ЕУ 2015/1222 и FCA ЕУ 2016/1719 .

2. Особено, овој Правилник се применува на следниве Корисници:

(а) постојни и нови генераторски единици за производство на електрична енергија тип С и D, согласно критериумите утврдени во член 5 од ЕУ 2016/631 опфатена со Мрежните правила за пренос на електрична енергија во делот начин на приклучување на генераторски единици;

(b) постојни и нови модули за производство на електрична енергија тип В, согласно критериумите утврдени во член 5 од ЕУ 2016/631 опфатена со Мрежните правила за пренос на електрична енергија во делот начин на приклучување на генераторски единици;, кога се идентификувани како Корисници согласно член 11 став (4) и член 23 став (4) од директивата;

(c) постојни и нови приклучоци поврзани на електро преносниот систем;

(d) постојни и нови приклучоци за затворени дистрибутивни системи поврзани на електро преносниот систем;

(e) даватели на услуги за редиспечинг (redispatching) на генераторски единици за производство или постројки за потрошувачка преку агрегација и даватели на резерва на активна моќност, согласно Дел 8 од ЕУ 2017/1485 Правилникот за оперативна сигурност; и

(f) постојни и нови системи за високонапонска еднонасочна струја („HVDC“) и генераторски единици на електропарк поврзани на еднонасочна струја, согласно критериумите утврдени во член 4 став (1) од ЕУ 2016/1447 која е дел од Мрежните правила за пренос на електрична енергија во делот начин на приклучување на високонапонски еднонасочни водови.

3. Овој Правилник се применува и на постојни и нови генераторски единици за производство од тип А, согласно критериумите утврдени во член 5 од ЕУ 2016/631, како што е адаптирана и усвоена со Одлуката на Министерскиот совет 2018/03/МС-ЕпС опфатена со Мрежните правила за пренос на електрична енергија во делот приклучување на генераторски единици, на постојни и нови генераторски единици за производство од тип В кои не се опфатени со став 2 точка (b), како и на постојни и нови постројки за потрошувачка, затворени дистрибутивни системи и трети страни што обезбедуваат одговор од страна на побарувачката, кога исполнуваат услови да бидат даватели на одбранбени услуги или даватели на услуги за обнова согласно член 4 став (4).

4. Генераторските единици за производство од тип А и тип В наведени во став 3, постројките за потрошувачка и затворените дистрибутивни системи што обезбедуваат одговор од страна на побарувачката можат да ги исполнат барањата од овој Правилник директно или индиректно преку трета страна, под услови и одредби утврдени согласно член 4 став (4).

5. Овој Правилник се применува на единици за складирање енергија на Корисници, на давател на одбранбена услуга или на давател на услуга за обнова, кои можат да се користат за балансирање на системот, под услов да се идентификувани како такви во одбранбените планови на системот, плановите за обнова или во релевантниот договор за услуга.

6. Овој Правилник се применува на сите преносни системи, дистрибутивни системи и интерконекции во Договорните страни и со државите членки, како и на регионалните координативни центри, освен на преносните и дистрибутивните системи, или делови од нив, во Договорни страни чии системи не се управуваат синхронно со синхроната област Континентална Европа („CE“).

7. Во Договорните страни каде постои повеќе од еден оператор на преносен систем, овој Правилник се применува на сите оператори на преносни системи во таа Договорна страна. Кога операторот на преносен систем нема функција релевантна за една или повеќе обврски од овој Правилник, Договорните страни можат да предвидат одговорноста за усогласување со тие обврски да му се додели на еден или повеќе други, конкретно определени оператори на преносни системи.

Дефиниции

Член 3

За целите на овој Правилник се применуваат дефинициите утврдени со Законот за енергетика (*) и одлуките на Енергетската Заедница, Правила за доделување на меѓузонскиот капацитет за користење на капацитетот на пазарот ден-однапред, пазарот во тековниот ден и за целите на прекуграничното балансирање, член 2 од ЕУ 2019/943, од Правила за доделување на прекуграничен капацитет за користење на капацитетот на пазарот ден-однапред, пазарот во тековниот ден и за целите на прекуграничното балансирање, член 2 од ЕУ 2016/631 кој е дел од Мрежите правила за пренос на електрична енергија во делот начин на приклучување на генераторски единици, на потрошувачи, приклучување на високонапонски водови на еднонасочна струја, како што е приспособена и усвоена со Одлуката на Постојаната висока група 2018/04/PHLG-EnC, член 2 од Регулативата (ЕУ) 2016/1719, и член 2 од Правилник за оперативна сигурност.

Покрај тоа, се применуваат следниве дефиниции:

- (1) „давател на одбрамбени услуги“ значи правно лице со законска или договорна обврска да обезбеди услуга што придонесува за една или повеќе мерки од одбрамбениот план на системот;
- (2) „давател на услуги за обнова на ЕЕС“ значи правно лице со законска или договорна обврска да обезбеди услуга што придонесува за една или повеќе мерки за воспоставување на функционалност и оперативност;
- (3) „Корисник“ значи значаен корисник приклучен директно на електроенергетска мрежа за кој важат посебни услови за исклучување и повторно напојување;
- (4) „нето побарувачка“ значи нето-вредност на активна моќност гледана од дадена точка на системот, пресметана како (оптоварување — производство), најчесто изразена во киловати (kW) или мегавати (MW), во даден момент или просечно за кој било назначен временски интервал;
- (5) „Одбранбен план“ значи сите технички и организациски мерки неопходни за враќање на системот во нормална состојба;

- (6) „повторно воспоставување на напојувањето“ значи повторно поврзување на производство и оптоварување за да се доведат под напон деловите од системот што биле исклучени;
- (7) „стратегија за повторно воспоставување на напојувањето од горе-надолу (top-down)“ значи стратегија што бара помош од други ОЕПС за повторно напојување на делови од системот на даден ОЕПС;
- (8) „стратегија за повторно воспоставување на напојувањето од долу-нагоре (bottom-up)“ значи стратегија при која дел од системот на ОЕПС може да се доведе под напон без помош од други ОЕПС;
- (9) „ресинхронизација“ значи синхронизација и повторно поврзување на два синхронизирани региони во точката на ресинхронизација;
- (10) „фреквентен лидер“ значи ОЕПС назначен и одговорен за управување со фреквенцијата на системот во рамки на синхронизиран регион или синхрона област со цел враќање на фреквенцијата на системот на номиналната фреквенција;
- (11) „синхронизиран регион“ значи дел од синхрона област опфатен од меѓусебно поврзани ОЕПС со заедничка фреквенција на системот, кој не е синхронизиран со остатокот од синхроната област;
- (12) „лидер за ресинхронизација“ значи ОЕПС назначен и одговорен за ресинхронизација на два синхронизирани региони;
- (13) „точка на ресинхронизација“ значи уред што се користи за поврзување на два синхронизирани региони.

Регулаторни аспекти

Член 4

1. При примената на овој Правилник, Договорните страни, регулаторните тела, надлежните субјекти и операторите на системот ќе:
- (a) ги применуваат принципите на пропорционалност и недискриминација;
 - (b) обезбедуваат транспарентност;
 - (c) го применуваат принципот на оптимизација помеѓу највисока вкупна ефикасност и најниски вкупни трошоци за сите вклучени страни;
 - (d) обезбедуваат ОЕПС, колку што е возможно, да користат пазарно засновани механизми за да ја обезбедат безбедноста и стабилноста на мрежата;

(e) ги почитуваат техничките, правните, ограничувањата за лична безбедност и безбедносните ограничувања;

(f) ја почитуваат одговорноста доделена на релевантниот ОЕПС за да се обезбеди безбедност на системот, вклучително и како што бара националното законодавство;

(g) се консултираат со релевантните ОДС и ја земаат предвид можната последица врз нивниот систем; и

(h) ги земаат предвид договорените евр ОЕПСки стандарди и технички спецификации.

2. ОЕПС ќе ги достави следниве предлози до соодветното регулаторно тело, согласно Одредбите од Законот за енергетика (*) за проценка на ризици, како што е приспособена и усвоена со Одлуката на Министерскиот совет 2021/13/МС-ЕпС, за одобрување:

(a) условите и одредбите за дејствување како даватели на системски услуги на договорна основа, согласно став 4;

(b) условите и одредбите за дејствување како даватели на одбрамбени услуги за обнова на договорна основа, согласно став 4;

(c) списокот на Корисници одговорни за спроведување на своите инсталации на мерките што произлегуваат од задолжителните барања утврдени во Мрежните правила за пренос на електрична енергија во делот начин на приклучување на генераторски единици, на потрошувачи и на високонапонски водови на еднонасочна струја, и/или од националното законодавство, како и списокот на мерки што треба да ги спроведат овие Корисници, идентификувани од ОЕПС согласно член 11 став (4)(c) и член 23 став (4)(c);

(d) списокот на значајни корисници на мрежа со висок приоритет наведени во член 11 став (4)(d) и член 23 став (4)(d), или принципите применети за нивно дефинирање, како и условите и одредбите за исклучување и повторно напојување на корисниците со висок приоритет, освен ако не се дефинирани со националното законодавство на Договорните страни;

(e) правилата за суспензија и обновување на пазарните активности согласно член 36 став (1);

(f) посебни правила за порамнување на нерамнотежа и порамнување на енергија за балансирање во случај на суспензија на пазарните активности, согласно член 39 став (1);

(g) планот за тестирање согласно член 43 став (2).

3. Кога Договорната страна така предвидела, предлозите наведени во точки (a) до (d) и (g) од став 2 можат да бидат доставени за одобрување до субјект различен од регулаторното тело. Регулаторните тела и субјектите назначени од Договорните страни согласно овој став

ќе одлучат за предлозите наведени во став 2 во рок од шест месеци од датумот на доставување од страна на ОЕПС.

4. Условите и одредбите за дејствување на давател на одбранбени услуги и како и даватели на услуга обнова на системот ќе се утврдат или во националната правна рамка или на договорна основа. Доколку се утврдат на договорна основа, ОЕПС до 31 декември 2023 година ќе изработи предлог за релевантните услови и одредби, кои најмалку ќе дефинираат:

(а) карактеристиките на услугата што треба да се обезбеди;

(б) можноста и условите за агрегација; и

(в) за давателите на услуги за обнова, целната географска распределба на извори на моќност со можност за „black start“ и островска работа.

5. До 31 декември 2023 година, ОЕПС ќе ја извести Регулаторната комисија за енергетика или субјектот назначен од Договорната страна за одбранбениот план на системот изработен согласно член 11 и планот за обнова изработен согласно член 23, или најмалку за следниве елементи од тие планови:

(а) целите на одбранбениот план на системот и на планот за обнова, вклучително и појавите што треба да се управуваат или ситуациите што треба да се решат;

(б) условите што го активираат применувањето на мерките од одбранбениот план на системот и планот за обнова;

(в) образложението за секоја мерка, со објаснување како придонесува за целите на одбранбениот план на системот и планот за обнова, и страната одговорна за спроведување на тие мерки; и

(г) роковите утврдени согласно членовите 11 и 23 за спроведување на мерките.

6. Кога од ОЕПС се бара или му е дозволено со овој Правилник да специфицира, утврди или договори барања, услови и одредби или методологии што не подлежат на одобрување согласно став 2, Договорните страни можат да бараат претходно одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, од субјектот назначен од Договорната страна или од други надлежни органи на Договорните страни за тие барања, услови и одредби или методологии.

7. Ако ОЕПС смета дека е потребна измена на документите одобрени согласно став 3, барањата од ставовите 2 до 5 се применуваат и на предложената измена. ОЕПС што предлагаат измена ќе ги земат предвид, кога е потребно, легитимните очекувања кои се потребни за производителите на електрична енергија, потрошувачите и другите засегнати страни, врз основа на првично специфицираните или договорените барања или методологии.

8. Секоја страна може да поднесе жалба против ОЕПС во врска со неговите обврски или одлуки согласно овој Правилник и може да ја упати жалбата до Регулаторната комисија за енергетика, дејствувајќи како орган за решавање спорови, а ќе донесе одлука во рок од два месеци по приемот на жалбата. Тој рок може да се продолжи за дополнителни два месеци доколку Регулаторната комисија за енергетика бара дополнителни информации. Тој продолжен рок може понатаму да се продолжи со согласност на подносителот на жалбата. Одлуката на Регулаторната комисија за енергетика е обврзувачка сè додека не биде поништена по жалбена постапка.

Консултација и координација

Член 5

1. Кога овој Правилник предвидува дека ОЕПС треба да се консултира со засегнатите страни за дејствија што ги дефинира пред реално време или во реално време, се применува следнава постапка:

(a) ОЕПС ќе комуницира најмалку со страните идентификувани во членовите од овој Правилник што бараат консултација;

(b) ОЕПС ќе го објасни образложението и целта на консултацијата и на одлуката што треба да ја донесе;

(c) ОЕПС ќе прибере од страните наведени во точка (a) сите релевантни информации и нивна оценка;

(d) ОЕПС соодветно ќе ги земе предвид ставовите, состојбите и ограничувањата на консултираните страни;

(e) пред донесување одлука, ОЕПС ќе им даде објаснување на консултираните страни за причините поради кои ги следи или не ги следи нивните ставови.

2. Кога овој Правилник предвидува дека ОЕПС ќе ги координира извршувањата на сет дејствија во реално време со повеќе страни, се применува следнава постапка:

(a) ОЕПС ќе комуницира најмалку со страните идентификувани во членовите од овој Правилник што бараат координација во реално време;

(b) ОЕПС ќе го објасни образложението и целта на координацијата и на дејствијата што треба да се преземат;

(c) ОЕПС ќе даде почетен предлог за дејствијата што треба да ги преземе секоја страна;

(d) ОЕПС ќе прибере од страните наведени во точка (a) сите релевантни информации и нивна оценка;

(e) ОЕПС ќе даде конечен предлог за дејствијата што треба да ги преземе секоја страна, соодветно земајќи ги предвид ставовите, состојбите и ограничувањата на засегнатите страни и утврдувајќи рок во кој страните можат да изразат противење на дејствијата предложени од ОЕПС;

(f) кога засегнатите страни не се спротивстават на извршување на дејствијата предложени од ОЕПС, секоја страна, вклучително и ОЕПС, ќе ги изврши дејствијата согласно предлогот;

(g) кога една или повеќе страни ќе одбијат дејство предложено од ОЕПС во утврдениот рок, ОЕПС ќе го упати предложеното дејство до релевантниот надлежен орган за одлука, заедно со образложение за причините и целите на предложеното дејство и со оценката и ставот на страните;

(h) ако упатување до релевантниот надлежен орган во реално време не е можно, ОЕПС ќе иницира еквивалентно дејство што има најмал или никаков ефект врз страните што одбиле да го извршат предложеното дејство.

3. Страна може да одбие да изврши дејствија во реално време предложени од ОЕПС согласно постапката за координација опишана во став 2, ако оправда дека предложеното дејство би довело до повреда на едно или повеќе технички, правни, ограничувања за лична безбедност или безбедносни ограничувања.

Регионална координација

Член 6

1. При изработка на својот одбранбен план на системот согласно член 11 и својот план за обнова согласно член 23, или при преглед на одбранбениот план на системот согласно член 50 и планот за обнова согласно член 51, ОЕПС ќе обезбеди усогласеност со соодветните мерки во плановите на ОЕПС во рамки на неговата синхрона област и во плановите на соседните ОЕПС што припаѓаат на друга синхрона област, најмалку за следниве мерки:

(a) помош и координација помеѓу ОЕПС во вонредна состојба, согласно член 14;

(b) постапки за управување со фреквенција, согласно член 18 и член 28, исклучувајќи го утврдувањето на целна фреквенција во случај на стратегија за повторно напојување од долу-нагоре пред каква било ресинхронизација кон меѓусебно поврзаниот преносен систем;

(c) постапка за помош за активна моќност, согласно член 21;

(d) стратегија за повторно напојување од горе-надолу, согласно член 27.

2. Проценката на усогласеноста на одбранбениот план на системот и планот за обнова согласно став 1 ќе ги опфати следниве задачи:

(a) размена на информации и податоци поврзани со мерките наведени во став 1 меѓу засегнатите ОЕПС;

(b) идентификација на неусогласености на мерките наведени во став 1 во плановите на вклучените ОЕПС;

(c) идентификација на потенцијални закани за оперативната сигурност во регионот за пресметка на капацитет. Овие закани вклучуваат, меѓу другото, регионални заеднички испади (common mode failures) со значително влијание врз преносните системи на вклучените со ОЕПС;

(d) оценка на ефикасноста на мерките наведени во став 1 утврдени во одбранбените планови на системот и плановите за обнова на вклучените ОЕПС, за управување со потенцијалните закани наведени во точка (c);

(e) консултација со Регионалните координативни центри (RCC) за да се оцени усогласеноста на мерките наведени во став 1 во рамки на целата засегната синхрона област;
и

(f) идентификација на мерки за ублажување во случај на неусогласености во одбранбените планови на системот и плановите за обнова на инволвираните ОЕПС-и или во случај кога има недостигаат мерки во тие планови.

3. До 31 декември 2023 година, ОЕПС ќе ги достави мерките наведени во став 1 до релевантниот/релевантните RCC основан(и) согласно Одредбите од Законот за енергетика (*). Во рок од 3 месеци од доставувањето на мерките, Регионалниот координатор на сигурност ќе изготви технички извештај за усогласеноста на мерките врз основа на критериумите утврдени во став 2. ОЕПС ќе обезбеди достапност на свои стручни експерти за да му помогнат на Регионалниот координатор на сигурност при подготовката на овој извештај.

4. RCC без одлагање ќе го достави техничкиот извештај наведен во став 3 до сите вклучени ОЕПС, кои пак ќе го достават до релевантните регулаторни тела, како и до Регулаторниот одбор на Енергетската заедница и ENTSO за електрична енергија, за целите на член 52.

5. Сите ОЕПС во секој регион за пресметка на капацитет ќе се договорат за праг над кој влијанието од дејствијата на еден или повеќе ОЕПС во состојба на вонредна состојба, безнапонска состојба или состојба на обнова се смета за значително за другите ОЕПС-и во рамки на регионот за пресметка на капацитет.

Јавна консултација

Член 7

1. Релевантните ОЕПС ќе ги консултираат засегнатите страни, вклучително и надлежните органи на секоја Договорна страна, за предлозите што подлежат на одобрување согласно точките (a), (b), (e), (f) и (g) од член 4 став (2). Консултацијата ќе трае период не пократок од еден месец.
2. Релевантните ОЕПС соодветно ќе ги земат предвид ставовите на засегнатите страни што произлегуваат од консултациите пред поднесувањето на нацрт-предлогот. Во сите случаи, ќе се обезбеди и навремено ќе се објави соодветно образложение за вклучување или невклучување на ставовите на засегнатите страни, пред или истовремено со објавувањето на предлогот.

Трошоци за обнова

Член 8

1. Трошоците што ги снесат операторите на системот кои подлежат на регулирање преку мрежни тарифи и кои произлегуваат од обврските утврдени во овој Правилник, ќе бидат оценети од релевантните регулаторни тела согласно Одредбите на Законот за енергетика (*). Трошоците оценети како разумни, ефикасни и пропорционални ќе се повратат преку мрежни тарифи или други соодветни механизми.
2. Доколку тоа го побараат релевантните регулаторни тела, операторите на системот наведени во став 1 ќе ги достават, во рок од три месеци од барањето, информациите неопходни за да се олесни оценката на направените трошоци.

Обврски за доверливост

Член 9

1. Секоја доверлива информација примена, разменета или пренесена согласно овој Правилник ќе подлежи на условите на професионална тајна утврдени во ставовите 2, 3 и 4.
2. Обврската за професионална тајна се применува на сите лица на кои се однесуваат одредбите на овој Правилник.
3. Доверливите информации примени од лицата наведени во став 2 при извршување на нивните должности не смеат да се откриваат на било кое друго лице или орган, без да се нарушат случаите опфатени со националното законодавство, другите одредби на овој Правилник или друго релевантно законодавство на Енергетската заедница и национално законодавство.

4. Без да се нарушат случаите опфатени со законодавството на Енергетската заедница и националното законодавство, регулаторните тела, органите или лицата што примаат доверливи информации согласно овој Правилник можат да ги користат само за целите на извршување на нивните должности согласно овој Правилник.

Договор со ОЕПС кои не се обврзани со овој Правилник

Член 10

Кога синхроната област опфаќа и ОЕПС од Енергетската заедница и ОЕПС од трети земји, во рок од една година, сите ОЕПС на Договорните страни во таа синхрона област ќе настојуваат да склучат со ОЕПС од трети земји кои не се обврзани со овој Правилник договор со кој се утврдува основата за нивната соработка во врска со сигурното управување со системот и се утврдуваат аранжмани за усогласување на ОЕПС од трети земји со обврските утврдени во овој Правилник.

Дел II Одбранбен план на системот

Поглавје 1 Општи одредби

Изработка на одбранбен план на ЕЕС

Член 11

(1) Во рок од една година, ОЕПС изработува Одбранбен план на ЕЕС во консултација со релевантните ОДС-а, корисниците, РКЕ или субјектите наведени во член 4 став (3), соседните оператори на електропреносни системи и други релевантни оператори на електропреносни системи во својата синхрона област.

2. При изработка на својот одбранбен план на системот, секој ОЕПС ќе ги земе предвид најмалку следниве елементи:

(a) границите на оперативната сигурност утврдени согласно член 25 од ЕУ 2017/1485 од Правилник за оперативна сигурност;

(b) однесувањето и можностите на оптоварувањето и производството во рамки на синхроната област;

(c) специфичните потреби на значајните корисници на мрежа со висок приоритет наведени согласно точка (d) од став 4; и

(d) карактеристиките на неговиот преносен систем и на системите на ОДС.

3. Одбранбениот план на системот ќе содржи најмалку следниве одредби:

- (a) условите под кои се активира одбранбениот план на системот, согласно член 13;
- (b) упатствата од одбранбениот план на системот што ги издава ОЕПС; и
- (c) мерките што подлежат на консултација или координација во реално време со идентификуваните страни.

4. Особено, одбранбениот план на системот ќе ги вклучи следниве елементи:

- (a) список на мерките што ОЕПС треба да ги спроведе на својата мрежа;
- (b) список на мерките што треба да ги спроведат ОДС и список на ОДС одговорни за спроведување на тие мерки на своите мрежи;
- (c) список на Корисници одговорни за спроведување мерките на своите приклучоци и постројки кои што произлегуваат од задолжителните барања утврдени во Мрежните правила за пренос во делот Приклучување на генераторски единици, потрошувачи и високонапонски водови на еднонасочна струја или од националното законодавство, како и список на мерки што треба да ги спроведат тие Корисници;
- (d) список на значајни корисници на мрежа со висок приоритет и условите и одредбите за нивно исклучување; и
- (e) роковите за спроведување за секоја мерка наведена во одбранбениот план на системот.

5. Одбранбениот план на ЕЕС ќе ги содржи следниве мерки, наведени во Поглавје 2 од Дел II:

- (a) шеми за заштита на системот, вклучително најмалку:
 - (i) шема за автоматско подфреквентно управување согласно член 15;
 - (ii) шема за автоматско надфреквентно управување согласно член 16; и
 - (iii) шема против колапс на напонот согласно член 17.
- (b) постапки од одбранбениот план на системот, вклучително најмалку:
 - (i) постапка за управување со отстапување на фреквенцијата согласно член 18;
 - (ii) постапка за управување со отстапување на напонот согласно член 19;
 - (iii) постапка за управување со текови на моќност согласно член 20;
 - (iv) постапка за помош за активна моќност согласно член 21; и
 - (v) постапка за рачно исклучување на нето побарувачка согласно член 22.

6. Мерките содржани во одбранбениот план на системот ќе бидат во согласност со следниве принципи:

- (a) нивното влијание врз корисниците на системот ќе биде минимално;
- (b) ќе бидат економски ефикасни;
- (c) ќе се активираат само оние мерки што се неопходни; и
- (d) нема да доведат преносниот систем на ОЕПС или меѓусебно поврзаните преносни системи во состојба на вонредна состојба или безнапонска состојба.

Имплементација на одбранбениот план на системот

Член 12

1. Во рок од една година, секој ОЕПС ќе ги имплементира оние мерки од својот одбранбен план на системот што треба да се имплементираат на преносниот систем. Потоа ќе ги одржува имплементираниите мерки.
2. Во рок од една година, секој ОЕПС ќе ги извести ОДС поврзани на преносниот систем за мерките, вклучително и роковите за имплементација, кои треба да се имплементираат на:
 - (a) електродистрибутивната мрежа на ОДС согласно член 11 став (4); или
 - (b) приклучокот на Корисници идентификувани согласно член 11 став (4) поврзани на нивните дистрибутивни системи; или
 - (c) приклучоците на даватели на одбранбени услуги поврзани на нивните дистрибутивни системи; или
 - (d) електродистрибутивната мрежа на ОДС поврзани на нивните дистрибутивни системи.
3. Во рок од една година, секој ОЕПС ќе ги извести Корисници идентификувани согласно точка (c) од член 11 став (4) или давателите на одбранбени услуги директно поврзани на неговиот преносен систем за мерките што треба да се имплементираат на нивните приклучоци, вклучително и роковите за имплементација.
4. Кога е предвидено со националното законодавство, ОЕПС директно ќе ги извести Корисници идентификувани согласно точка (c) од член 11 став (4), давателите на системски услуги или ОДС поврзани на дистрибутивни системи за мерките што треба да се имплементираат на нивните приклучоци и постројки, вклучително и роковите за нивната имплементација. Тој ќе го информира засегнатиот ОДС за ова известување.
5. Кога ОЕПС ќе извести ОДС согласно став 2, ОДС, пак, без одлагање ќе ги извести Корисници, давателите на одбранбени услуги и ОДС поврзани на неговиот дистрибутивен систем за мерките од одбранбениот план на системот што тие треба да ги имплементираат на своите соодветни приклучоци и постројки, вклучително и роковите за нивната имплементација.

6. Секој известен ОДС, Корисник и давател на одбранбена услуга ќе:

(a) ги имплементира мерките известени согласно овој член најдоцна во рок од 12 месеци од датумот на известувањето;

(b) ја потврди имплементацијата на мерките до операторот на системот што го извршил известувањето, кој, кога е различен од ОЕПС, ќе го извести ОЕПС за потврдата; и

(c) ги одржува мерките имплементирани на своите приклучоци и постројки.

Активирање на одбранбениот план на системот

Член 13

1. Секој ОЕПС ќе ги активира постапките од својот одбранбен план на системот согласно точка (b) од член 11 став (5) во координација со ОДС и Корисници идентификувани согласно член 11 став (4) и со давателите на одбранбени услуги.

2. Покрај автоматски активираниите шеми од одбранбениот план на системот, согласно точка (a) од член 11 став (5), секој ОЕПС ќе активира постапка од одбранбениот план на системот кога:

(a) системот е во состојба на вонредна состојба согласно критериумите утврдени во член 18 став (3) од Правилник за оперативна сигурност и нема достапни корективни мерки за враќање на системот во нормална состојба; или

(b) врз основа на анализа на оперативната сигурност, оперативната сигурност на преносниот систем бара активирање на мерка од одбранбениот план на системот согласно член 11 став (5), покрај достапните корективни мерки.

3. Секој ОДС и Корисник идентификуван согласно член 11 став (4), како и секој давател на одбранбена услуга, без неоправдано одлагање ќе ги изврши упатствата од одбранбениот план на системот издадени од ОЕПС согласно точка (c) од член 11 став (3), во согласност со постапките од одбранбениот план на системот предвидени во точка (b) од член 11 став (5).

4. Секој ОЕПС ќе ги активира постапките од својот одбранбен план на системот наведени во точка (b) од член 11 став (5) што имаат значајно прекугранично влијание, во координација со засегнатите ОЕПС.

Помош и координација меѓу ОЕПС во состојба на вонредна состојба

Член 14

1. По барање од ОЕПС кога е во состојба на вонредна состојба, секој ОЕПС ќе обезбеди преку интерконекциите можна помош на ОЕПС што ја побарал помошта, под услов тоа да не доведе неговиот преносен систем или меѓусебно поврзаните преносни системи да навлезат во состојба на вонредна состојба или безнапонска состојба.

2. Кога помошта треба да се обезбеди преку интерконекции на еднонасочна струја, таа може да се состои од извршување на следниве дејствија, земајќи ги предвид техничките карактеристики и можностите на HVDC системот:

(a) рачни дејствија за регулација на пренесената активна моќност за да му се помогне на ОЕПС во вонредна состојба да ги доведе тековите на моќност во рамки на границите на оперативната сигурност или фреквенцијата на соседната синхрона област во рамки на границите на системската фреквенција за состојба на предупредување (alert state) дефинирана согласно член 18 став (2) од Правилник за оперативна сигурност;

(b) автоматски контролни функции на пренесената активна моќност врз основа на сигналите и критериумите утврдени во член 13 од Правилник за приклучување на високонапонски водови на еднонасочна струја;

(c) автоматска фреквентна регулација согласно членовите 15 до 18 од Правилник за приклучување на високонапонски водови на еднонасочна струја, во случај на островска работа;

(d) регулација на напон и реактивна моќност согласно член 24 од Правилник за приклучување на високонапонски водови на еднонасочна струја; и

(e) други соодветни дејствија.

3. Секој ОЕПС може да пристапи кон рачно исклучување на било кој елемент од преносниот систем што има значајно прекугранично влијание, вклучително и интерконекција, под следниве услови:

(a) ОЕПС ќе се координира со соседните ОЕПС; и

(b) ова дејство нема да доведе преостанатиот меѓусебно поврзан преносен систем да влезе во состојба на вонредна состојба или безнапонска состојба.

4. Без оглед на став 3, ОЕПС може рачно да исклучи било кој елемент од преносниот систем што има значајно прекугранично влијание, вклучително и интерконекција, без координација, во исклучителни околности кои подразбираат повреда на границите на оперативната сигурност, за да се спречи загрозување на безбедноста на персоналот или оштетување на опремата. Во рок од 30 дена од настанот, ОЕПС ќе изготви извештај,

најмалку на англиски јазик, кој содржи детално објаснување на образложението, спроведувањето и влијанието на ова дејство и ќе го достави до релевантното регулаторно тело согласно Одредбите во Законот за енергетика за потготвеност со ризици, како и до соседните ОЕПС, и ќе го стави на располагање на значајно засегнатите корисници на системот.

Поглавје 2 Мерки од одбранбениот план на системот

Шема за автоматско подфреквентно управување

Член 15

1. Шемата за автоматско управување при подфреквенција во рамки на одбранбениот план на системот ќе вклучи шема за автоматско исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција, како и подесувања на „limited frequency sensitive mode – underfrequency“ во контролната област за регулација на фреквенција и оптоварување (LFC) на ОЕПС.
2. При изработка на својот одбранбен план на системот, ОЕПС ќе предвиди активирање на „limited frequency sensitive mode – underfrequency“ пред активирањето на шемата за автоматско исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција, кога стапката на промена на фреквенцијата го дозволува тоа.
3. Пред активирањето на шемата за автоматско исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција, ОЕПС и ОДС идентификуван согласно член 11 став (4) ќе предвиди дека единиците за складирање енергија кои дејствуваат како оптоварување и се поврзани на нивниот систем:
 - (a) автоматски ќе се префрлат во режим на производство во рокот и на зададена вредност на активна моќност (set-point) утврдени од ОЕПС во одбранбениот план на системот; или
 - (b) кога единицата за складирање енергија не е способна да се префрли во утврдениот рок од ОЕПС во одбранбениот план на системот, автоматски ќе ја исклучи единицата за складирање енергија која дејствува како оптоварување.
4. ОЕПС ќе ги утврди во својот одбранбен план на системот праговите на фреквенција при кои ќе се случи автоматското префрлување или исклучување на единиците за складирање енергија. Овие прагови на фреквенција ќе бидат пониски или еднакви на лимитот на системската фреквенција дефиниран за состојба на вонредна состојба во член 18 став (3) од ЕУ 2017/1485 - Правилник за оперативна сигурност и повисоки од фреквентниот лимит за „starting mandatory level“ за исклучување на побарувачка утврден во Анексот.
5. ОЕПС ќе ја изработи шемата за автоматско исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција согласно параметрите за отфрлање на оптоварување во реално време утврдени во Прилогот. Шемата ќе вклучи исклучување на побарувачка при различни фреквенции, од

„starting mandatory level“ до „final mandatory level“, во рамки на опсегот на имплементација и со почитување на минимален број и максимална големина на чекори. Опсегот на имплементација ќе го дефинира максимално дозволеното отстапување на нето побарувачката што треба да се исклучи од целната нето побарувачка што треба да се исклучи при дадена фреквенција, пресметано преку линеарна интерполација помеѓу почетното и крајното задолжително ниво. Опсегот на имплементација нема да дозволи исклучување на помала нето побарувачка од износот што треба да се исклучи на „starting mandatory level“. Чекор не може да се смета како таков ако не се исклучи никаква нето побарувачка кога ќе се достигне тој чекор.

6. ОЕПС или ОДС ќе ги инсталира релите неопходни за исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција, земајќи ги предвид најнискиот вообичаен товар во мрежата и дисперзираното производство на електрична енергија.

7. При имплементација на шемата за автоматско исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција согласно известувањето од член 12 став (2), ОЕПС или ОДС ќе:

(a) избегнува поставување намерно временско доцнење дополнително на времето од дејствување на релите и прекинувачите;

(b) го минимизира исклучувањето на генераторските единици за производство на електрична енергија, особено кај оние што обезбедуваат инерција; и

(c) го ограничува ризикот шемата да доведе до отстапувања на текови на моќност и отстапувања на напон надвор од границите на оперативната сигурност.

Доколку ОДС не може да ги исполни барањата од точките (b) и (c), ќе го извести ОЕПС и ќе предложи кое барање да се применува. ОЕПС, во консултација со ОДС, ќе ги утврди применливите барања врз основа на заедничка cost-benefit (трошоци–корист) анализа.

8. Шемата за автоматско исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција во рамки на одбранбениот план на системот може да предвиди исклучување на нето побарувачка врз основа на градиент на фреквенцијата, под услов:

(a) се активира само:

(i) кога отстапувањето на фреквенцијата е поголемо од максималното стационарно (steady-state) отстапување на фреквенцијата и градиентот на фреквенцијата е поголем од оној предизвикан од референтниот инцидент; и

(ii) кога отстапувањето на фреквенцијата е поголемо од максималното стационарно (steady-state) отстапување на фреквенцијата и градиентот на фреквенцијата е поголем од оној предизвикан од референтниот инцидент;

(b) е во согласност со Анексот; и

(с) е неопходно и оправдано за ефикасно одржување на оперативната сигурност.

И 9. Во случај шемата за автоматско исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција во рамки на одбранбениот план на системот да вклучува исклучување на нето побарувачка врз основа на градиент на фреквенцијата, како што е опишано во став 8, ОЕПС ќе достави, во рок од 30 дена од имплементацијата, извештај што содржи детално објаснување на образложението, имплементацијата и влијанието на оваа мерка до националното регулаторно тело.

10. ОЕПС може во шемата за автоматско исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција од својот одбранбен план на системот да вклучи дополнителни чекори за исклучување на нето побарувачка под „final mandatory level“ за исклучување на побарувачка утврден во Прилогот.

11. ОЕПС ќе има право да имплементира дополнителни шеми за заштита на системот што се активираат при фреквенција помала или еднаква на фреквенцијата на „final mandatory level“ за исклучување на побарувачка и кои имаат цел побрз процес на обнова. ОЕПС ќе обезбеди таквите дополнителни шеми кои нема да не ја влошат дополнително фреквенцијата.

Шема за автоматско надфреквентно управување

Член 16

1. Шемата за автоматско надфреквентно управување во рамки на одбранбениот план на системот ќе доведе до автоматско намалување на вкупната активна моќност што се инјектира во секоја LFC област.

2. Во консултација со ОЕПС и другите ОЕПС-и во својата синхрона област, ОЕПС ќе ги утврди следниве параметри на својата шема за автоматско надфреквентно управување:

(а) праговите на фреквенција за нејзино активирање; и

(б) односот на намалување на инјектирање на активна моќност.

3. ОЕПС ќе ја изработи својата шема за автоматско надфреквентно управување земајќи ги предвид можностите генераторските единици за производство на електрична енергија во однос на „limited frequency sensitive mode — overfrequency“ и можностите на единиците за складирање енергија во својата LFC област. Доколку „limited frequency sensitive mode — overfrequency“ не постои или не е доволен за да ги исполни барањата утврдени во точките (а) и (б) од став 2, ОЕПС дополнително ќе воспостави степенесто линеарно исклучување на производството во својата LFC област. ОЕПС ќе ја утврди максималната големина на чекорите за исклучување на генераторските единици за производство и/или на HVDC системи во консултација со ОЕПС другите ОЕПС-и во својата синхрона област.

Автоматска шема против колапс на напонот

Член 17

1. Автоматската шема против колапс на напонот во рамки на одбранбениот план на системот може да вклучи една или повеќе од следниве шеми, во зависност од резултатите од проценката на ОЕПС за сигурноста на системот:

- (a) шема за исклучување на потрошувачка при низок напон согласно член 19 став (2) од ЕУ 2016/05 од Мрежните правила за пренос во делот Начин за приклучување на потрошувачи;
- (b) шема за блокирање на регулатор на преносен однос под оптоварување (on-load tap changer) согласно член 19 став (3) од Мрежните правила за пренос во делот Начин за приклучување на потрошувачи; и
- (c) шеми за заштита на системот за управување со напон.

2. Освен ако проценката согласно став 1 не покаже дека имплементацијата на шема за блокирање на регулатор на преносен однос под оптоварување не е потребна за да се спречи колапс на напонот во контролната област на ОЕПС, и другите ОЕПС-и ќе ги утврди условите под кои регулаторот ќе блокира согласно член 19 став (3) од Мрежните правила за пренос во делот Начин за приклучување на потрошувачи, вклучувајќи најмалку:

- (a) методот на блокирање (локално или далечински од контролниот центар);
- (b) прагот на напонско ниво во точката на приклучување;
- (c) насоката на проток на реактивна моќност; и
- (d) максималното време помеѓу детекцијата на прагот и блокирањето.

Постапка за управување со отстапување на фреквенцијата

Член 18

1. Постапката за управување со отстапувања на фреквенцијата во рамки на одбранбениот план на системот ќе содржи сет мерки за управување со отстапување на фреквенцијата надвор од границите на фреквенцијата дефинирани за состојба на предупредување (alert state) во член 18 став (2) од ЕУ 2017/1485- Правилник за оперативна сигурност. Постапката ќе биде усогласена со постапките утврдени за корективни мерки што треба да се управуваат координирано согласно член 78 став (4) од Правилник за оперативна сигурност и најмалку ќе ги исполни следниве барања:

(a) намалувањето на производството ќе биде помало од намалувањето на оптоварувањето при настани на подфреквенција; и

(b) намалувањето на производството ќе биде поголемо од намалувањето на оптоварувањето при настани на надфреквенција.

2. ОЕПС ќе го приспособи режимот на работа на својата LFC со цел да се спречи мешање со рачното активирање или деактивирање на активна моќност како што е утврдено во ставовите 3 и 5.

3. ОЕПС има право да утврди зададена вредност на активна моќност (set-point) што секој Корисник идентификуван согласно точка (c) од член 11 став (4) ќе ја одржува, под услов зададената вредност да ги исполнува техничките ограничувања на Корисникот. ОЕПС има право да утврди зададена вредност на активна моќност што секој давател на одбранбена услуга ќе ја одржува, под услов оваа мерка да се применува за нив согласно условите и одредбите од член 4 став (4) и зададената вредност да ги почитува техничките ограничувања на давателот на одбранбена услуга. Корисникот и давателите на одбранбени услуги без неоправдано одлагање ќе ги извршат упатствата дадени од ОЕПС директно или индиректно преку ОДС и ќе останат во таа состојба сè додека не се издадат дополнителни упатства. Кога упатствата се дадени директно, ОЕПС без неоправдано одлагање ќе ги информира релевантните ОДС.

4. ОЕПС има право да ги исклучи Корисници и давателите на одбранбени услуги, директно или индиректно преку ОДС. Корисниците и давателите на одбранбени услуги ќе останат исклучени сè додека не се издадат дополнителни упатства. Кога Корисниците се исклучени директно, ОЕПС без неоправдано одлагање ќе ги информира релевантните ОДС. Во рок од 30 дена од настанот, ОЕПС ќе изготви извештај што содржи детално објаснување на образложението, спроведувањето и влијанието на ова дејство и ќе го достави до Регулаторната комисија за енергетика согласно член 59 од ЕУ 2019/914 како и Одредбите од Законот за енергетика (*), како и ќе го стави на располагање на значајно засегнатите корисници на системот.

5. Пред активирањето на шемата за автоматско исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција утврдена во член 15 и под услов стапката на промена на фреквенцијата да го дозволува тоа, секој ОЕПС, директно или индиректно преку ОДС, ќе активира одговор на побарувачката од релевантните даватели на одбранбени услуги и ќе:

(a) ќе ги префрли единиците за складирање енергија што дејствуваат како оптоварување во режим на производство на зададена вредност на активна моќност утврдена од ОЕПС во одбранбениот план на системот; или

(b) кога единицата за складирање енергија не е способна доволно брзо да се префрли за да ја стабилизира фреквенцијата, рачно ќе ја исклучи единицата за складирање енергија.

Постапка за управување со отстапување на напонот

Член 19

1. Постапката за управување со отстапувања на напонот во рамки на одбранбениот план на системот ќе содржи сет мерки за управување со отстапувања на напонот надвор од границите на оперативната сигурност утврдени во член 25 од ЕУ 2017/1485 - Правилник за оперативна сигурност.
2. ОЕПС има право да утврди опсег на реактивна моќност или опсег на напон и да им наложи на ОДС и Корисници идентификувани за оваа мерка согласно член 11 став (4) да го одржуваат, во согласност со членовите 28 и 29 од Правилник за оперативна сигурност.
3. По барање на соседен ОЕПС кој е во состојба на вонредна состојба, ОЕПС ќе ги стави на располагање сите можности за обезбедување реактивна моќност кои не доведуваат неговиот преносен систем да влезе во состојба на вонредна состојба или безнапонска состојба.

Постапка за управување со текови на моќност

Член 20

1. Постапката за управување со текови на моќност во рамки на одбранбениот план на системот ќе содржи сет мерки за управување со текови на моќност надвор од границите на оперативната сигурност утврдени во член 25 од ЕУ 2017/1485 - Правилник за оперативна сигурност.
2. ОЕПС има право да утврди зададена вредност на активна моќност (set-point) што секој Корисник идентификуван согласно точка (с) од член 11 став (4) ќе ја одржува, под услов зададената вредност да ги почитува техничките ограничувања на Корисникот. ОЕПС има право да утврди зададена вредност на активна моќност што секој давател на одбранбена услуга ќе ја одржува, под услов оваа мерка да се применува за нив согласно условите и одредбите од член 4 став (4) и зададената вредност да ги почитува техничките ограничувања на давателите на одбранбени услуги. Корисникот и давателите на одбранбени услуги без неоправдано одлагање ќе ги извршат упатствата дадени од ОЕПС директно или индиректно преку ОДС и ќе останат во таа состојба сè додека не се издадат дополнителни упатства. Кога упатствата се дадени директно, ОЕПС без неоправдано одлагање ќе ги информира релевантните ОДС.
3. ОЕПСима право да ги исклучи Корисници и давателите на одбранбени услуги, директно или индиректно преку ОДС. Корисниците и давателите на одбранбени услуги ќе останат исклучени сè додека не се издадат дополнителни упатства. Кога Корисниците се исклучени директно, ОЕПС без неоправдано одлагање ќе ги информира релевантните ОДС. Во рок од 30 дена од настанот, ОЕПС ќе изготви извештај што содржи детално објаснување на

образложението, спроведувањето и влијанието на ова дејство и ќе го достави до Регулаторната комисија за енергетика согласно член 29 од ЕУ 2019/944 како и Одредбите од Законот за енергетика (*).

Постапка за помош за активна моќност

Член 21

1. Во случај на отсуство на адекватност на контролната област во временската рамка „day-ahead“ или „intraday“, идентификувано согласно ставовите 1 и 2 од член 107 од ЕУ 2017/1485 - Правилник за оперативна сигурност, и пред било каква можна суспензија на пазарните активности согласно член 35, ОЕПС има право да побара помош за активна моќност од:

(a) секој давател на услуги за балансирање, кој, по барање на ОЕПС, ќе го промени својот статус на достапност за да ја стави на располагање целата своја активна моќност, под услов таа да не била веќе активирана преку пазарот на балансирање и во согласност со неговите технички ограничувања;

(b) секој Корисник поврзан во неговата LFC област, кој веќе не обезбедува услуга за балансирање на ОЕПС и кој, по барање на ОЕПС, ќе ја стави на располагање целата своја активна моќност, во согласност со неговите технички ограничувања; и

(c) други ОЕПС кои се во нормална состојба или состојба на предупредување.

2. ОЕПС може да ја активира помошта за активна моќност од давател на услуги за балансирање или Корисник, согласно точките (a) и (b) од став 1, само ако ги активирал сите достапни понуди (bids) за енергија за балансирање, земајќи го предвид достапниот прекуграничен капацитет (cross-zonal capacity) во моментот на отсуство на адекватност на контролната област.

3. ОЕПС кон кого е упатено барање за помош за активна моќност согласно став 1(в) ќе:

(a) ги стави на располагање своите не-споделени понуди (unshared bids);

(b) има право да ја активира достапната енергија за балансирање, за да ја обезбеди соодветната моќност на ОЕПС што ја побарал помошта; и

(c) има право да побара помош за активна моќност од своите даватели на услуги за балансирање и од секој Корисник поврзан во неговата LFC област кој веќе не обезбедува услуга за балансирање на ОЕПС, со цел да ја обезбеди соодветната помош за активна моќност на ОЕПС што ја побарал помошта.

4. При активирање на активната моќност побарана согласно став 1(в), ОЕПС што го бара и ОЕПС од кого се бара помошта имаат право да користат:

(a) достапен прекуграничен капацитет (cross-zonal capacity) во случај активирањето да се изврши пред времето на затворање на прекуграничната „intraday“ спојка (intraday cross-zonal gate closure time) и ако обезбедувањето на засегнатите прекугранични капацитети не е суспендирано согласно член 35;

(b) дополнителен капацитет што може да биде достапен поради статусот на системот во реално време, при што ОЕПС што го бара и ОЕПС од кого се бара помошта ќе се координираат со други значајно засегнати ОЕПС во согласност со член 6 став (5).

5. Откако ОЕПС што го бара и ОЕПС од кого се бара помошта ќе се договорат за условите за обезбедување помош за активна моќност, договорениот износ на активна моќност и временскиот интервал за обезбедување ќе бидат обврзувачки, освен ако преносниот систем на ОЕПС што ја обезбедува помошта не влезе во состојба на вонредна состојба или безнапонска состојба.

Постапка за рачно исклучување на нето побарувачка

Член 22

1. Покрај мерките утврдени во членовите 18 до 21, ОЕПС може да утврди износ на нето побарувачка што рачно ќе се исклучи, директно од ОЕПС или индиректно преку ОДС, кога е неопходно за да се спречи ширење или влошување на состојба на вонредна состојба. Кога побарувачката треба директно да се исклучи, ОЕПС без одлагање ќе ги информира релевантните ОДС.

2. ОЕПС ќе го активира рачното исклучување на нето побарувачката наведена во став 1 за да:

(a) реши преоптоварувања или ситуации со низок напон; или (b) реши ситуации во кои е побарана помош за активна моќност согласно член 21, но таа не е доволна за да се одржи адекватноста во временските рамки „day-ahead“ и „intraday“ во неговата контролна област, согласно член 107 од ЕУ 2017/1485 - Правилник за оперативна сигурност, што доведува до ризик од влошување на фреквенцијата во синхроната област.

3. ОЕПС ќе ги извести ОДС за износот на нето побарувачка утврден согласно став 1 што треба да се исклучи на нивните дистрибутивни системи. Секој ОДС ќе го исклучи известениот износ на нето побарувачка, без неоправдано одлагање.

4. Во рок од 30 дена од настанот, ОЕПС ќе изготви извештај што содржи детално објаснување на образложението, спроведувањето и влијанието на ова дејство и ќе го достави до Регулаторната комисија за енергетика согласно Одредбите од Законот за енергетика (*) за проценка на ризици, како што е приспособена и усвоена со Одлуката на Министерскиот совет 2021/13/МС-ЕнС.

Дел III План за обнова

Поглавје 1 Општи одредби

Изработка на план за обнова на ЕЕС

Член 23

(1) Во рок од една година, ОЕПС изработува план за обнова на ЕЕС во координација со релевантните ОДС-и, корисниците, РКЕ или субјектите наведени во член 4 став (3), соседните оператори на електропреносни системи и други релевантни оператори на електропреносни системи во својата синхрона област.

2. При изработка на својот план за обнова, ОЕПС ќе ги земе предвид, најмалку, следниве елементи:

- (a) однесувањето и можностите на оптоварувањето и производството;
- (b) специфичните потреби на значајните корисници на мрежа со висок приоритет наведени согласно став (4); и
- (c) карактеристиките на неговата мрежа и на мрежите на подлежащите ОДС.

3. Планот за обнова ќе содржи најмалку следниве одредби:

- (a) условите под кои се активира планот за обнова, како што е предвидено во член 25;
- (b) упатствата од планот за обнова што ги издава ОЕПС; и
- (c) мерките што подлежат на консултација или координација во реално време со идентификуваните страни.

4. Особено, планот за обнова ќе ги вклучи следниве елементи:

- (a) список на мерките што треба да ги имплементира ОЕПС на свои корисници приклучени на електропреносни системи;
- (b) список на мерките што треба да ги имплементираат ОДС и список на ОДС одговорни за имплементација на тие мерки на свои корисници приклучени на електродистрибутивни системи;
- (c) список на Корисници одговорни за спроведување на своите инсталации на мерките што произлегуваат од задолжителните барања утврдени во Регулативите (ЕУ) 2016/631, како што е приспособена и усвоена со Одлуката на Постојаната висока група 2018/03/PHLG-EnC, Правилник за приклучување на потрошувачи, и Правилник за приклучување на високонапонски водови на еднонасочна струја или од националното законодавство, како и список на мерки што треба да ги спроведат тие Корисници;

(d) списокот на значајни корисници на мрежа со висок приоритет и условите и одредбите за нивно исклучување и повторно напојување;

(e) список на трафостаници кои се суштински за постапките од планот за обнова;

(f) бројот на извори на моќност во контролната област на ОЕПС, неопходни за повторно напојување на неговиот систем со стратегија за повторно напојување од долу-нагоре, кои имаат можност за „black start“, можност за брза ресинхронизација (преку „houseload“ режим) и можност за островска работа; и

(g) роковите за имплементација за секоја наведена мерка.

5. Планот за обнова ќе вклучи најмалку следниве технички и организациски мерки наведени во Дел III:

(a) постапка за повторно напојување, согласно Поглавје 2;

(b) постапка за управување со фреквенција, согласно Поглавје 3; и

(c) постапка за ресинхронизација, согласно Поглавје 4.

6. Мерките содржани во планот за обнова ќе бидат во согласност со следниве принципи:

(a) нивното влијание врз корисниците на системот ќе биде минимално;

(b) ќе бидат економски ефикасни;

(c) ќе се активираат само оние мерки што се неопходни; и

(d) нема да ги доведат меѓусебно поврзаните преносни системи во состојба на вонредна состојба или безнапонска состојба.

Имплементација на планот за обнова

Член 24

1. Во рок од една година, ОЕПС ќе ги имплементира оние мерки од својот план за обнова што треба да се имплементираат на преносниот систем. Потоа ќе ги одржува имплементираниите мерки.

2. Во рок од една година, ОЕПС ќе ги извести ОДС поврзани на преносниот систем за мерките, вклучително и роковите за имплементација, кои треба да се имплементираат на:

(a) инсталациите на ОДС согласно член 23 став (4); и

(b) инсталациите на Корисници идентификувани согласно член 23 став (4) и поврзани на нивните дистрибутивни системи; и (c) инсталациите на даватели на услуги за обнова поврзани на нивните дистрибутивни системи; и (d) инсталациите на ОДС поврзани на нивните дистрибутивни системи.

3. Во рок од една година, ОЕПС ќе ги извести Корисници идентификувани согласно член 23 став (4) и давателите на услуги за обнова директно поврзани на неговиот преносен

систем за мерките што треба да се имплементираат на нивните инсталации, вклучително и роковите за имплементација согласно точка (g) од член 23 став (4).

4. Кога е предвидено со националното законодавство, ОЕПС директно ќе ги извести Корисници идентификувани согласно член 23 став (4), давателите на услуги за обнова и ОДС поврзани на дистрибутивни системи и ќе го информира засегнатиот ОДС за ова известување.

5. Кога ОЕПС ќе извести ОДС согласно став 2, ОДС, пак, без одлагање ќе ги извести Корисници, давателите на услуги за обнова и ОДС поврзани на неговиот дистрибутивен систем за мерките од планот за обнова кои тие треба да ги имплементираат на своите соодветни инсталации, вклучително и роковите за имплементација, согласно точка (g) од член 23 став (4).

6. Секој известен ОДС, Корисник и давател на услуга за обнова ќе:

(a) ги имплементира известените мерки најдоцна во рок од 12 месеци од датумот на известувањето;

(b) ја потврди имплементацијата на мерките до операторот на системот што го извршил известувањето, кој, кога е различен од ОЕПС, ќе го извести ОЕПС; и

(c) ги одржува мерките имплементирани на своите инсталации.

Активирање на планот за обнова

Член 25

1. ОЕПС ќе ги активира постапките од својот план за обнова во координација со ОДС и Корисници идентификувани согласно член 23 став (4) и со давателите на услуги за обнова, во следниве случаи:

(a) кога системот е во состојба на вонредна состојба согласно критериумите во член 18 став (3) од Правилник за оперативна сигурност, откако системот ќе се стабилизира по активирање на мерките од одбранбениот план на системот; или

(b) кога системот е во безнапонска состојба согласно критериумите во член 18 став (4) од Правилник за оперативна сигурност .

2. За време на обновување на системот, ОЕПС ќе идентификува и ќе следи:

(a) обемот и границите на синхронизираните региони или синхронизираните региони на кои припаѓа неговата контролна област;

(b) ОЕПС со кои дели синхронизиран регион или синхронизирани региони; и

(c) достапните резерви на активна моќност во неговата контролна област.

3. Секој ОДС и Корисник идентификуван согласно член 23 став (4), како и секој давател на услуга за обнова, без неоправдано одлагање ќе ги изврши упатствата од планот за обнова издадени од ОЕПС, согласно точка (b) од член 23 став (3), во согласност со постапките од планот за обнова.

4. ОЕПС ќе ги активира оние постапки од својот план за обнова што имаат значајно прекугранично влијание, во координација со засегнатите ОЕПС.

Поглавје 2 Повторно напојување

Постапка за повторно напојување

Член 26

1. Постапката за повторно напојување од планот за обнова ќе содржи сет мерки што му овозможуваат на ОЕПС да примени:

- (a) стратегија за повторно напојување од горе-надолу; и
- (b) стратегија за повторно напојување од долу-нагоре.

2. Во однос на стратегијата за повторно напојување од долу-нагоре, постапката за повторно напојување ќе содржи најмалку мерки за:

- (a) управување со отстапувања на напон и фреквенција како последица на повторното напојување;
- (b) следење и управување со островска работа; и
- (c) ресинхронизација на области во островска работа.

Активирање на постапката за повторно напојување

Член 27

1. При активирање на постапката за повторно напојување, ОЕПС ќе ја утврди стратегијата што ќе се применува, земајќи го предвид:

- (a) достапноста на извори на моќност во неговата контролна област кои се способни за повторно напојување;
- (b) очекуваното времетраење и ризиците од можните стратегии за повторно напојување;
- (c) состојбата на електроенергетските системи;

(d) состојбата на директно поврзаните системи, вклучително најмалку статусот на интерконекциите; (e) значајните корисници на мрежа со висок приоритет наведени согласно член 23 став (4); и

(f) можноста да се комбинираат стратегиите за повторно напојување од горе-надолу и од долу-нагоре.

2. При примена на стратегија за повторно напојување од горе-надолу, ОЕПС ќе управува со приклучувањето на оптоварување и производство со цел да ја регулира фреквенцијата кон номиналната фреквенција, со максимална толеранција еднаква на максималното стационарно отстапување на фреквенцијата. ОЕПС ќе ги применува условите за приклучување на оптоварување и производство утврдени од фреквентниот лидер, доколку е назначен согласно член 29.

3. При примена на стратегија за повторно напојување од долу-нагоре, ОЕПС ќе управува со приклучувањето на оптоварување и производство со цел да ја регулира фреквенцијата кон целната фреквенција утврдена согласно точка (c) од член 28 став (3).

4. За време на повторното напојување, ОЕПС, по консултација со ОДС, ќе го утврди и ќе го извести износот на нето побарувачка што треба повторно да се приклучи на дистрибутивните мрежи. Секој ОДС ќе го приклучи повторно известениот износ на нето побарувачка, при почитување на блок-оптоварувањето (block loading) и земајќи го предвид автоматското повторно приклучување на оптоварување и производство во својата мрежа.

5. ОЕПС ќе ги информира соседните ОЕПС за својата способност да поддржи стратегија за повторно напојување од горе-надолу.

6. За активирање на стратегија за повторно напојување од горе-надолу, ОЕПС ќе побара од соседните ОЕПС да го поддржат повторното напојување. Оваа поддршка може да се состои од помош за активна моќност, согласно ставовите 3 до 5 од член 21. ОЕПС од кои се бара поддршката ќе обезбедат помош за повторното напојување, освен ако тоа би довело нивните системи во состојба на вонредна состојба или black out (безнапонска состојба). Во тој случај, ОЕПС што бара поддршка ќе ја користи стратегијата за повторно напојување од долу-нагоре.

Поглавје 3 Управување со фреквенција

Постапка за управување со фреквенција

Член 28

1. Постапката за управување со фреквенција од планот за обнова ќе содржи сет мерки насочени кон враќање на фреквенцијата на системот на номиналната фреквенција.
2. ОЕПС ќе ја активира својата постапка за управување со фреквенција:
 - (a) при подготовка на постапката за ресинхронизација, кога синхроната област е поделена на повеќе синхронизирани региони;
 - (b) во случај на отстапување на фреквенцијата во синхроната област; или
 - (c) во случај на повторно напојување.
3. Постапката за управување со фреквенција ќе вклучи најмалку:
 - (a) список на дејствија во врска со поставувањето на регулаторот за оптоварување-фреквенција (LFC) пред назначувањето на фреквентни лидери;
 - (b) назначување на фреквентни лидери;
 - (c) утврдување целна фреквенција во случај на стратегија за повторно напојување од долу-нагоре;
 - (d) управување со фреквенција по отстапување на фреквенцијата; и
 - (e) управување со фреквенција по поделба на синхроната област;
 - (f) определување на износот на оптоварување и производство што треба повторно да се приклучи, земајќи ги предвид достапните резерви на активна моќност во рамки на синхронизираниот регион, со цел да се избегнат големи отстапувања на фреквенцијата.

Назначување на фреквентен лидер

Член 29

1. За време на обновувањето на системот, кога синхроната област е поделена на повеќе синхронизирани региони, ОЕПС на секој синхронизиран регион ќе назначат фреквентен лидер, согласно став 3.
2. За време на обновувањето на системот, кога синхроната област не е поделена, но фреквенцијата на системот ги надминува фреквентните граници за состојба на предупредување (alert state) дефинирани во член 18 став (2) од Правилник за оперативна сигурност, сите ОЕПС на синхроната област ќе назначат фреквентен лидер, согласно став 3.

3. ОЕПС со највисок проценет К-фактор во реално време ќе биде назначен како фреквентен лидер, освен ако ОЕПС на синхронизираниот регион, или на синхроната област, не се договорат да назначат друг ОЕПС како фреквентен лидер. Во тој случај, ОЕПС на синхронизираниот регион, или на синхроната област, ќе ги земат предвид следниве критериуми:

(а) износот на достапните резерви на активна моќност, а особено резервите за враќање на фреквенцијата;

(б) капацитетите достапни на интерконекциите;

(в) достапноста на мерења на фреквенцијата кај ОЕПС на синхронизираниот регион или на синхроната област; и

(г) достапноста на мерења на критични елементи во рамки на синхронизираниот регион или синхроната област.

4. Без оглед на став 3, кога големината на засегнатата синхронна област и состојбата во реално време го дозволуваат тоа, ОЕПС на синхроната област можат да назначат однапред определен фреквентен лидер.

5. ОЕПС назначен како фреквентен лидер согласно ставовите 1 и 2 без одлагање ќе ги известат другите ОЕПС-и на синхроната област за своето назначување.

6. Назначениот фреквентен лидер ќе дејствува како таков сè додека:

(а) не се назначи друг фреквентен лидер за неговиот синхронизиран регион;

(б) не се назначи нов фреквентен лидер како резултат на ресинхронизација на неговиот синхронизиран регион со друг синхронизиран регион; или

(в) синхроната област не биде целосно ресинхронизирана, фреквенцијата на системот е во стандардниот фреквентен ОЕПС-ите и LFC со кој управува ОЕПС во синхроната област е вратен во својот нормален режим на работа согласно член 18 став (1) од Правилник за оперативна сигурност.

Управување со фреквенција по отстапување на фреквенцијата

Член 30

1. За време на обновувањето на системот, кога фреквентен лидер е назначен согласно член 29 став (3), ОЕПС на синхроната област, освен фреквентниот лидер, како прва мерка ќе ја суспендираат рачната активација на резервите за враќање на фреквенцијата и резервите за замена.

2. Фреквентниот лидер, по консултација со ОЕПС другите ОЕПС-и на синхроната област, ќе го утврди режимот на работа што ќе се применува на LFC со кој управува ОЕПС на синхроната област.

3. Фреквентниот лидер ќе управува со рачната активација на резервите за враќање на фреквенцијата и резервите за замена во рамки на синхроната област, со цел регулирање на фреквенцијата на синхроната област кон номиналната фреквенција и земајќи ги предвид границите на оперативната сигурност утврдени согласно член 25 од Правилник за оперативна сигурност. По барање, ОЕПС на синхроната област ќе го поддржи фреквентниот лидер.

Управување со фреквенција по поделба на синхроната област

Член 31

1. За време на обновувањето на системот, кога фреквентен лидер е назначен согласно член 29 став (3), ОЕПС на секој синхронизиран регион, со исклучок на фреквентниот лидер, како прва мерка ќе ја суспендираат рачната активација на резервите за враќање на фреквенцијата и резервите за замена.

2. Фреквентниот лидер, по консултација со ОЕПС другите ОЕПС-и на синхронизираниот регион, ќе го утврди режимот на работа што ќе се применува на LFC со кој управува ОЕПС на синхронизираниот регион.

3. Фреквентниот лидер ќе управува со рачната активација на резервите за враќање на фреквенцијата и резервите за замена во рамки на синхронизираниот регион, со цел регулирање на фреквенцијата на синхронизираниот регион кон целната фреквенција утврдена од лидерот за ресинхронизација, доколку е назначен, согласно точка (а) од член 34 став (1), и земајќи ги предвид границите на оперативната сигурност утврдени согласно член 25 од Правилник за оперативна сигурност. Кога за синхронизираниот регион не е назначен лидер за ресинхронизација, фреквентниот лидер ќе настојува да ја регулира фреквенцијата кон номиналната фреквенција. По барање, ОЕПС на синхронизираниот регион ќе го поддржи фреквентниот лидер.

Поглавје 4 Ресинхронизација

Постапка за ресинхронизација

Член 32

Постапката за ресинхронизација од планот за обнова ќе вклучи најмалку:

- (a) назначување на лидер за ресинхронизација;
- (b) мерки што му овозможуваат на ОЕПС да примени стратегија за ресинхронизација; и
- (c) максималните граници за разлики на фазен агол, фреквенција и напон за приклучување на водови.

Назначување на лидер за ресинхронизација

Член 33

1. За време на обновувањето на системот, кога два синхронизирани региони можат да се ресинхронизираат без да се загрози оперативната сигурност на преносните системи, фреквентните лидери на тие синхронизирани региони ќе назначат лидер за ресинхронизација по консултација најмалку со ОЕПС(и) идентификуван(и) како потенцијален лидер за ресинхронизација и согласно став 2. Секој фреквентен лидер без одлагање ќе ги извести ОЕПС од својот синхронизиран регион за назначениот лидер за ресинхронизација.

2. За секој пар синхронизирани региони што треба да се ресинхронизираат, лидерот за ресинхронизација ќе биде ОЕПС што:

(a) има во работа најмалку една трафостаница опремена со уред за паралелно вклучување на границата меѓу двата синхронизирани региони што треба да се ресинхронизираат;

(b) има пристап до мерењата на фреквенцијата од двата синхронизирани региони;

(c) има пристап до мерењата на напонот на трафостаниците меѓу кои се наоѓаат потенцијалните точки на ресинхронизација; и

(d) е способен да го контролира напонот на потенцијалните точки на ресинхронизација.

3. Кога повеќе од еден ОЕПС ги исполнува критериумите од став 2, ОЕПС со најголем број потенцијални точки на ресинхронизација помеѓу двата синхронизирани региони ќе биде назначен како лидер за ресинхронизација, освен ако фреквентните лидери на двата синхронизирани региони не се договорат да назначат друг ОЕПС како лидер за ресинхронизација.

4. Назначениот лидер за ресинхронизација ќе дејствува како таков сè додека:

(a) не се назначи друг лидер за ресинхронизација за двата синхронизирани региони; или

(b) двата синхронизирани региони не бидат ресинхронизирани и сите чекори од член 34 не бидат завршени.

Стратегија за ресинхронизација

Член 34

1. Пред ресинхронизацијата, лидерот за ресинхронизација ќе:

(a) утврди, во согласност со максималните граници наведени во член 32:

(i) целната вредност на фреквенцијата за ресинхронизација;

(ii) максималната разлика на фреквенцијата меѓу двата синхронизирани региони;

(iii) максималната размена на активна и реактивна моќност; и

(iv) режимот на работа што ќе се применува на LFC;

(b) ја избере точката на ресинхронизација, земајќи ги предвид границите на оперативната сигурност во синхронизираните региони;

(c) утврди и подготви сите неопходни дејствија за ресинхронизација на двата синхронизирани региони во точката на ресинхронизација;

(d) утврди и подготви последователен сет дејствија за создавање дополнителни врски меѓу синхронизираните региони; и

(e) ја оценува подготвеноста на синхронизираните региони за ресинхронизација, земајќи ги предвид условите утврдени во точка (a).

2. При извршување на задачите наведени во став 1, лидерот за ресинхронизација ќе се консултира со фреквентните лидери на вклучените синхронизирани региони и, за задачите наведени во точките (b) до (e), ќе се консултира и со ОЕПС кои управуваат со трафостаниците користени за ресинхронизација.

3. Секој фреквентен лидер без неоправдано одлагање ќе ги извести ОЕПС во рамки на својот синхронизиран регион за планираната ресинхронизација.

4. Кога ќе бидат исполнети сите услови утврдени согласно точка (a) од став 1, лидерот за ресинхронизација ќе ја изврши ресинхронизацијата со активирање на дејствијата утврдени согласно точките (c) и (d) од став 1.

Дел IV Интеракции на пазарот на ЕЕ

Постапка за суспензија на пазарните активности

Член 35

(1) ОЕПС може привремено да суспендира една или повеќе активности на пазарот на ЕЕ во следниве случаи:

- 1) електропреносниот систем е во black out (безнапонска состојба) или
- 2) ОЕПС ги исцрпил сите опции што ги дава пазарот на ЕЕ и продолжувањето на активностите на пазарот во состојба на вонредна состојба би влошило една или повеќе од состојбите наведени во член 18 став (3) од Правилник за оперативна сигурност; или
- 3) Продолжувањето на пазарните активности значително ќе ја намали ефикасноста на процесот на реставрација во нормална или нарушена состојба или
- 4) Алатките и средствата за комуникација кои се неопходни за Операторот на електропреносниот систем за олеснување на активностите на пазарот не се достапни.

2. Следниве пазарни активности можат да бидат суспендирани согласно став 1:

(a) обезбедување на прекуграничен капацитет за распределба на капацитет на соодветните граници на зоните на наддавање (bidding zone borders) за секоја пазарна временска единица кога се очекува дека преносниот систем нема да биде обновен во нормална состојба или состојба на предупредување;

(b) доставување од страна на давател на услуги за балансирање на понуди за капацитет за балансирање и за енергија за балансирање;

(c) обезбедување од страна на одговорна страна за биланс на избалансирана позиција на крајот на временската рамка „day-ahead“, доколку тоа се бара со условите и одредбите поврзани со балансирање;

(d) обезбедување на измени на позицијата на одговорните страни за биланс;

(e) обезбедување на распореди (schedules) наведени во член 111 ставови (1) и (2) од Правилник за оперативна сигурност; и

(f) други релевантни пазарни активности чие суспендирање се смета за неопходно за зачувување и/или обнова на системот.

3. Во случај на суспензија на активностите на пазарот на ЕЕ во согласност со став (1) од овој член, по барање на ОЕПС, секој корисник ќе работи, доколку е технички можно, на зададена активна моќност од страна на ОЕПС.

4. При суспендирање на пазарните активности согласно став 1, ОЕПС може целосно или делумно да го суспендира работењето на своите процеси кои се засегнати од таквата суспензија.

5. При суспендирање на пазарните активности согласно став 1, ОЕПС ќе се координира најмалку со следниве страни:

- (a) ОЕПС на регионите за пресметка на капацитет чиј член е ОЕПС;
- (b) ОЕПС со кои ОЕПС има договори за координација на балансирање;

(с) назначениот(ите) оператор(и) на пазарот на електрична енергија („НЕМО“) и други субјекти назначени или делегирани да извршуваат пазарни функции согласно Регулацијата (ЕУ) 2015/1222 и Правила за доделување на меѓузонскиот капацитет за користење на капацитетот на пазарот ден-однапред, пазарот во тековниот ден и за целите на прекуграничното балансирање, во рамки на неговата контролна област;

(d) ОЕПС на блокот за регулирање оптоварување-фреквенција (LFC block) чиј член е ОЕПС; и

(e) Регионалниот координатор на сигурност (coordinated capacity calculator) на регионите за пресметка на капацитет чиј член е ОЕПС.

6. Во случај на суспензија на пазарните активности, ОЕПС ќе ја активира постапката за комуникација утврдена во член 38.

Правила за суспензија и обновување на пазарните активности

Член 36

1. Во рок од една година, ОЕПС ќе изработи предлог за правила во врска со суспензијата и обновувањето на пазарните активности.

2. ОЕПС ќе ги објави овие правила на својата веб-страница по нивното одобрување од Регулаторна комисија за енергетика, член 59 од ЕУ 219/944 како и согласно Одредбите од Законот за енергетика (*) за проценка на ризици, како што е приспособена и усвоена со Одлуката на Министерскиот совет 2021/13/МС-EnC.

3. Правилата за суспензија и обновување на пазарните активности ќе бидат, колку што е можно, компатибилни со:

(a) правилата за обезбедување на прекуграничен капацитет во засегнатите региони за пресметка на капацитет;

(b) правилата за доставување од страна на даватели на услуги за балансирање на понуди за капацитет за балансирање и понуди за енергија за балансирање, кои произлегуваат од договори со други ОЕПС за координација на балансирање;

(c) правилата за обезбедување од страна на одговорните страни за биланс на избалансирана позиција на крајот на временската рамка „day-ahead“, доколку тоа се бара со условите и одредбите поврзани со балансирање;

(d) правилата за обезбедување на измени на позицијата на одговорните страни за биланс; и

(e) правилата за обезбедување на распореди наведени во член 111 ставови (1) и (2) од ЕУ 217/1485 -Правилник за оперативна сигурност.

4. При изработка на правилата за суспензија и обновување на пазарните активности, ОЕПС ќе ги претвори ситуациите наведени во член 35 став (1) во објективно дефинирани параметри, земајќи ги предвид следниве фактори:

(a) процентот на исклучување на оптоварувањето во LFC областа на ОЕПС што соодветствува на:

(i) неможноста значаен дел од одговорните страни за биланс да го одржат својот биланс; или

(ii) потребата ОЕПС да не ги следи вообичаените процеси на балансирање за да изврши ефикасно повторно напојување;

(b) процентот на исклучување на производството во LFC областа на ОЕПС што соодветствува на неможноста значаен дел од одговорните страни за биланс да го одржат својот биланс;

(c) уделот и географската распределба на недостапните елементи на преносниот систем што соодветствуваат на:

(i) десинхронизацијата на значаен дел од LFC областа, поради што вообичаените процеси на балансирање стануваат контрапродуктивни; или

(ii) намалување на нула на прекуграничниот капацитет (cross-zonal capacity) на една или повеќе зони на наддавање (bidding zone borders);

(d) неможноста следниве засегнати субјекти да ги извршуваат своите пазарни активности поради причина(и) надвор од нивна контрола:

(i) балансно одговорни страни

(ii) даватели на услуги за балансирање;

(iii) НЕМО и други субјекти назначени или делегирани да извршуваат пазарни функции согласно ЕУ 2015/122 - Правила за доделување на меѓузонскиот капацитет за користење на капацитетот на пазарот ден-однапред, пазарот во тековниот ден и за целите на прекуграничното балансирање;

(iv) ОДС поврзани на преносниот систем;

(e) отсуство на правилно функционални алатки и средства за комуникација неопходни за извршување на:

(i) единствената day-ahead или intraday спојка (coupling) или кој било експлицитен механизам за распределба на капацитет; или

(ii) процесот на враќање на фреквенцијата; или

(iii) процесот на замена на резерви; или

(iv) обезбедувањето од страна на одговорна страна за биланс на избалансирана позиција во „day-ahead“ и обезбедувањето на измени на нејзината позиција; или

(v) обезбедување на распореди наведени во член 111(1) и (2) од ЕУ 2017/1485 - Правилникот за оперативна сигурност.

5. Правилата за суспензија и обновување на пазарните активности ќе дефинираат временско доцнење што треба да се почитува за секој параметар утврден согласно став 4, пред започнување на постапката за суспензија на пазарните активности.

6. Засегнатиот ОЕПС во реално време ќе ги оценува параметрите утврдени согласно став 4, врз основа на информациите што му се на располагање.

7. При известување за нивото на усогласување на правилата за суспензија и обновување на пазарните активности утврдени од ОЕПС и при идентификација, каде што е соодветно, на области што бараат усогласување, согласно член 36 став (7) од Регулацијата (ЕУ) 2017/2196, ENTSO-E за електрична енергија, постапувајќи согласно член 3 од Процедуралниот акт бр. 2022/01/МС-ЕпС, ќе го прошири овој извештај за да ги опфати и Договорните страни.

8. Во рок од една година, ОЕПС ќе достави до ENTSO-E за електрична енергија податоци потребни за подготовка и доставување на извештајот согласно став 7.

Постапка за обновување на пазарните активности

Член 37

1. Засегнатиот ОЕПС, во координација со НЕМО(а) активен(и) во неговата контролна област и со соседните ОЕПС, ќе ја започне постапката за обновување на пазарните активности суспендирани согласно член 35 став (1) кога:

(а) ситуацијата што ја предизвикала суспензијата завршила и не се применува ниту една друга ситуација наведена во член 35 став (1); и

(б) субјектите наведени во член 38 став (2) биле навремено и однапред соодветно известени согласно член 38.

2. Засегнатиот ОЕПС, во координација со соседните ОЕПС, ќе ја започне обновата на процесите на ОЕПС кои биле засегнати од суспензијата на пазарните активности кога условите од став 1 се исполнети, или и порано, доколку е неопходно за да се обноват пазарните активности.

3. Засегнатиот(ите) НЕМО, во координација со ОЕПС и со субјектите наведени во член 35 став (5), ќе ја започне обновата на релевантните процеси на единствената day-ahead и/или единствената intraday спојка веднаш штом ОЕПС(ите) извести(ле) дека процесите на ОЕПС се обновени.

4. Кога обезбедувањето на прекуграничен капацитет (cross-zonal capacity) е суспендирано и последователно обновено, секој засегнат ОЕПС ќе ги ажурира прекуграничните капацитети за распределба на капацитет, користејќи ја, од следниве, најизводливата и најефикасната опција за секоја пазарна временска единица:

(а) со користење на најновите достапни прекугранични капацитети пресметани од Регионалниот координативен центар;

(б) со започнување на регионалните процеси за пресметка на капацитет применливи согласно членовите 29 и 30 од ЕУ 2015/122 - Правила за доделување на меѓузонскиот

капацитет за користење на капацитетот на пазарот ден-однапред, пазарот во тековниот ден и за целите на прекуграничното балансирање; или

(с) со утврдување, во координација со ОЕПС од регионот за пресметка на капацитет, на прекуграничните капацитети врз основа на реалните физички мрежни услови.

5. Кога дел од вкупната споена област (total coupled area) во која пазарните активности биле суспендирани се врати во нормална состојба или состојба на предупредување, НЕМО(а) на таа област има(ат) право да изврши(ат) пазарна спојка во дел од вкупната споена област, во консултација со ОЕПС и субјектите наведени во член 35 став (5), под услов ОЕПС да го обновил процесот на пресметка на капацитет.

6. Најдоцна 30 дена по обновувањето на пазарните активности, ОЕПС(ите) што ги суспендирал(е) и обновил(е) пазарните активности ќе изготви(ле) извештај најмалку на англиски јазик што содржи детално објаснување на образложението, спроведувањето и влијанието на суспензијата на пазарот и упатување на усогласеноста со правилата за суспензија и обновување на пазарните активности, и ќе го достави(ле) до релевантниот регулаторен орган согласно член 59 од ЕУ 2019/944 како и Одредбите од Законот за енергетика (*) за проценка на ризици и ќе го стави(ле) на располагање на субјектите наведени во член 38 став (2).

7. Регулаторните органи на Договорните страни или Регулаторниот одбор на Енергетската заедница може да издадат препорака до засегнатиот(ите) ОЕПС за промовирање на добри практики и спречување на слични инциденти во иднина.

Постапка за комуникација

Член 38

1. Правилата за суспензија и обновување на пазарните активности изработени согласно член 36 ќе содржат и постапка за комуникација што детално ги опишува задачите и дејствијата што се очекуваат од секоја страна во нејзините различни улоги за време на суспензијата и обновувањето на пазарните активности.

2. Постапката за комуникација ќе предвиди информациите да се испраќаат истовремено до следниве субјекти:

(а) страните наведени во член 35 став (5);

(б) одговорните страни за биланс;

(с) давателите на услуги за балансирање;

(д) ОДС поврзани на преносниот систем; и

(е) релевантниот регулаторен орган на засегнатите Договорни страни согласно член 59 од ЕУ 219/944 како и Одредбите од Законот за енергетика (*) за проценка на ризици.

3. Постапката за комуникација ќе ги вклучи најмалку следниве чекори:

(а) известување од ОЕПС дека пазарните активности се суспендирани согласно член 35;

(б) известување од ОЕПС за најдобра проценка на времето и датумот за обнова на преносниот систем;

(в) известување од НЕМО и други субјекти назначени да извршуваат пазарни функции согласно Правила за доделување на меѓузонскиот капацитет за користење на капацитетот на пазарот ден-однапред, пазарот во тековниот ден и за целите на прекуграничното балансирање и согласно Правилник за долгорочни прекугранични капацитети, за суспензијата на нивните активности, доколку ја има;

(д) ажурирања од ОЕПС за процесот на обнова на преносниот систем;

(е) известување од субјектите наведени во точки (а) до (д) од став 2 дека нивните пазарни алатки и комуникациски системи се оперативни;

(ф) известување од ОЕПС дека преносниот систем е обновен и вратен во нормална состојба или состојба на предупредување;

(г) известување од НЕМО и други субјекти назначени или делегирани да извршуваат пазарни функции согласно Правила за доделување на меѓузонскиот капацитет за користење на капацитетот на пазарот ден-однапред, пазарот во тековниот ден и за целите на прекуграничното балансирање за најдобра проценка на времето и датумот кога пазарните активности ќе бидат обновени; и

(х) потврда од НЕМО и други субјекти назначени или делегирани да извршуваат пазарни функции согласно Правила за доделување на меѓузонскиот капацитет за користење на капацитетот на пазарот ден-однапред, пазарот во тековниот ден и за целите на прекуграничното балансирање дека пазарните активности се обновени.

4. Сите известувања и ажурирања од ОЕПС(ите), НЕМО(ата) и другите субјекти назначени или делегирани да извршуваат пазарни функции наведени во став 3 ќе се објавуваат на веб-страниците на тие субјекти. Кога објавување известување или ажурирање на веб-страница не е можно, субјектот што има обврска да извести ќе информира преку е-пошта или преку било кое друго достапно средство, најмалку оние страни што директно учествуваат во суспендираните пазарни активности.

5. Известувањето согласно точка (е) од став 3 ќе се изврши преку е-пошта или преку било кое друго достапно средство до засегнатиот ОЕПС.

Правила за порамнување во случај на суспензија на пазарните активности

Член 38

1. Во рок од една година, ОЕПС ќе изработи предлог за правила за балансирање на балансен капацитет и балансна енергија кои ќе се применуваат за периодите на порамнување на нерамнотежа во кои пазарните активности биле суспендирани. ОЕПС може да ги предложи истите правила што ги применува при нормално работење. ОЕПС ќе ги објави овие правила на својата веб-страница по нивното одобрување од Регулаторна комисија за енергетика согласно член 59 од ЕУ 2019/944 како и Одредбите од Законот за енергетика (*) за проценка на ризици. ОЕПС може да ги делегира задачите на ОЕПС наведени во овој член на една или повеќе трети страни, под услов третата страна да може да ја извршува соодветната функција најмалку исто ефикасно како ОЕПС(ите). Договорна страна или, каде што е применливо, регулаторен орган, може да ги додели задачите наведени во овој член на една или повеќе трети страни, под услов третата страна да може да ја извршува соодветната функција најмалку исто ефикасно како ОЕПС(ите).

2. Правилата наведени во став 1 ќе ги опфатат порамнувањата на ОЕПС и, каде што е релевантно, на трети страни со одговорните страни за биланс и со давателите на услуги за балансирање.

3. Правилата изработени согласно став 1 ќе:

(a) ја обезбедат финансиската неутралност на ОЕПСи релевантна трета страна наведена во став 1;

(b) избегнат изобличувања на поттиките или контрапродуктивни поттици за одговорните страни за биланс, давателите на услуги за балансирање и ОЕПС;

(c) ги поттикнат одговорните страни за биланс да настојуваат да бидат избалансирани или да му помогнат на системот да ја обнови својата рамнотежа;

(d) избегнат било какви финансиски казни наметнати на одговорните страни за биланс и на давателите на услуги за балансирање поради извршување на дејствијата побарани од ОЕПС;

(e) ги одвратат ОЕПС од суспендирање на пазарни активности, освен кога е строго неопходно, и ги поттикнат ОЕПС да ги обноват пазарните активности што е можно побрзо;
и

(f) ги поттикнуваат давателите на услуги за балансирање да понудат услуги на приклучниот ОЕПС што помагаат системот да се врати во нормална состојба.

Размена на информации

Член 40

1. Покрај одредбите од членовите 40 до 53 од ЕУ 2017/1485 - Правилник за оперативна сигурност, дефинирани од ENTSO-E за размена на информации и принципите за комуникација, како и барањата за алатки и средства, кога е во вонредна состојба, безнапонска состојба или состојба на обнова, ОЕПС има право да ги собере следниве информации:

а) Од релевантните ОДС - а потребни информации за најмалку:

- i. Дел од електродистрибутивната мрежа која е во островска работа;
- ii. Можност за синхронизација на делови од електродистрибутивната мрежа кои се во островска работа и
- iii. можност за започнување со островско работење.

Од корисниците и даватели на услуги за обнова на електроенергетскиот систем (ЕЕС), информации за најмалку следниве услови:

- i. Моментална состојба на постројката;
- ii. оперативни ограничувања;
- iii. полно време на активирање и време потребно за зголемување на производството и
- iv. временски критични процеси.

2. За време на состојбите на вонредна состојба, безнапонска состојба или состојба на обнова, ОЕПС ќе ги обезбеди навремено и за целите на постапките од одбранбениот план на системот и постапките од планот за обнова, следниве информации, каде што се достапни кај ОЕПС:

(а) до соседните ОЕПС, информации најмалку за:

- i. обемот и границите на синхронизираните региони или синхронизираните региони на кои припаѓа неговата контролна област;
- ii. ограничувањата за работа на синхронизираните региони;
- iii. максималното времетраење и износот на активна и реактивна моќност што може да се обезбеди преку интерконекциите; и
- iv. сите други технички или организациски ограничувања;

(б) до фреквентниот лидер на својот синхронизиран регион, информации најмалку за:

- i. ограничувањата за одржување на островска работа;
- ii. дополнително достапно оптоварување и производство; и
- iii. достапноста на оперативни резерви;

(с) до ОДС поврзани на преносниот систем идентификувани согласно членовите 11 став (4) и 23 став (4), информации најмалку за:

- i. состојбата на системот на неговиот преносен систем;
- ii. раниците на активна и реактивна моќност, блок-оптоварување (block loading), положба на позициите на регулационите склопки и прекинувачи на точките на приклучување;
- iii. информации за тековниот и планираниот статус на модулите за производство на електрична енергија поврзани на ОДС, доколку тие информации не му се директно достапни на ОДС; и
- iv. сите неопходни информации што водат кон понатамошна координација со страни поврзани на дистрибутивниот систем;

(d) до давателите на одбранбени услуги, информации најмалку за:

- i. состојбата на системот на неговиот преносен систем; и
- ii. планираните мерки што бараат учество на давателите на одбранбени услуги;

(е) до ОДС и Корисници идентификувани согласно член 23 став (4) и до давателите на услуги за обнова, информации најмалку за:

- i. состојбата на системот на неговиот преносен систем;
- ii. можноста и плановите за повторно напојување на поврзувањата (couplings); и
- iii. планираните мерки што бараат нивно учество.

3. ОЕПС кои се во состојба на вонредна состојба, безнапонска состојба или состојба на обнова ќе разменуваат меѓусебно информации најмалку за:

(a) околностите што довеле до тековната состојба на системот на нивниот преносен систем, до степен до кој се познати; и

(b) потенцијалните проблеми што ја прават неопходна помошта за активна моќност.

4. ОЕПС кој е во состојба на вонредна состојба, безнапонска состојба или состојба на обнова ќе обезбеди, навремено, информации за состојбата на системот на неговиот преносен систем и, каде што се достапни, дополнителни информации што ја објаснуваат ситуацијата на преносниот систем:

(a) до НЕМО(ата), кои ќе ги ставаат овие информации на располагање на своите пазарни учесници, како што е предвидено во член 38;

(b) до релевантниот регулаторен орган согласно член 59 од ЕУ 2019/944 како и Одредбите од Законот за енергетика (*) за проценка на ризици или кога тоа е изрично предвидено со националното законодавство, до субјектите наведени во член 4 став (3); и

(с) до било која друга релевантна страна, каде што е соодветно.

5. ОЕПС треба да ја информираат секоја засегната страна за планот за тестирање развиен согласно член 43(2) и (3).

Комуникациски системи

Член 41

1. Секој релевантен ОДС, корисник идентификуван согласно точките (b) и (c) од член 23 став (4), и давател на услуги за обнова на ЕЕС треба да има редундантен систем за говорна комуникација и резервно напојување за снабдување со електрична енергија кој ќе овозможи размена на информации потребни за реализација на планот за обнова на ЕЕС најмалку 24 часа, во случај на отсуство на надворешно напојување со електрична енергија или во случај на дефект на која било опрема од говорниот комуникациски систем.
2. ОЕПС во консултација со секој релевантен ОДС, корисник идентификуван согласно член 23 став (4), и давател на услуги за обнова на ЕЕС ќе воспостави говорен комуникациски систем како дел од Договорот за користење на електропреносната мрежа и техничките барања што треба да ги исполнат нивните системи за говорна комуникација, како и системите на ОЕПС, со цел да се овозможи нивна интероперабилност и да се гарантира дека дојдовниот повик на ОЕПС може да го идентификува другата страна и да одговори веднаш.
3. Секој ОЕПС, во консултација со своите соседни ОЕПС и со другите ОЕПС-и од својата синхрона област, ќе ги утврди техничките барања што треба да ги исполнат нивните системи за говорна комуникација, како и сопствениот систем за говорна комуникација на ОЕПС, за да се овозможи нивна интероперабилност и да се гарантира дека дојдовниот повик на ОЕПС може да биде идентификуван од другата страна и веднаш одговорен.
4. Без оглед на став 1, оние Корисници идентификувани согласно член 23 став (4) кои се генераторски единици за производство на електрична енергија од тип В и оние даватели на услуги за обнова кои се генераторски единици за производство на електрична енергија од тип А или В, може да имаат можност да имаат само систем за податочна комуникација, наместо систем за говорна комуникација, доколку така се договорот со ОЕПС. Овој систем за податочна комуникација ќе ги исполни барањата утврдени во ставовите 1 и 2.
5. Договорните страни може да бараат, покрај системот за говорна комуникација, да се користи и дополнителен комуникациски систем за поддршка на планот за обнова; во тој случај, дополнителниот комуникациски систем ќе ги исполни барањата утврдени во став 1.

Критични алатки и средства

Член 39

1. ОЕПС ќе ги стави на располагање критичните алатки и средства наведени во член 24 од Правилник за оперативна сигурност најмалку 24 часа во случај на губење на примарното напојување.
2. Секој ОДС и Корисник идентификуван согласно член 23 став (4), како и секој давател на услуги за обнова, ќе ги стави на располагање критичните алатки и средства наведени во член 24 од ЕУ 2017/1485 - Правилник за оперативна сигурност, и користени во планот за обнова, најмалку 24 часа во случај на губење на примарното напојување, како што е дефинирано од ОЕПС.
3. ОЕПС ќе има најмалку една географски одвоена резервна контролна просторија. Резервната контролна просторија ќе ги вклучува најмалку критичните алатки и средства наведени во член 24 од Правилник за оперативна сигурност. ОЕПС ќе обезбеди резервно напојување за својата резервна контролна просторија најмалку 24 часа во случај на губење на примарното напојување.
4. ОЕПС ќе подготви постапка за пренос на функциите од главната контролна просторија во резервната контролна просторија што е можно побрзо, и во секој случај во максимален рок од три часа. Постапката ќе го опфати и работењето на системот за време на преносот.
5. Трафостаниците идентификувани како суштински за постапките од планот за обнова согласно член 23 став (4) ќе бидат оперативни во случај на губење на примарното напојување најмалку 24 часа.

Дел VI Усогласеност и контрола

Поглавје 1 Тестирање на усогласеност на способностите на ОЕПС, ОДС и Корисници на преносна мрежа

Општи одредби

Член 43

1. ОЕПС периодично го проценува правилното функционирање на целата опрема и можности наведени во Одбранбениот план и Планот за обнова на ЕЕС. За таа цел, ОЕПС периодично ја проверува усогласеноста на опремата и можностите согласно став 2 и согласно член 41 став (2) од Мрежните правила за пренос во делот за приклучување на генераторски единици, член 35 став (2) од Мрежните правила за пренос во делот за приклучување на потрошувачи и член 69 став (1) и (2) од ЕУ 2016/1447 опфатен со Мрежните правила за пренос во делот за приклучување на високонапонски водови на еднонасочна струја.
2. Во рок од една година, ОЕПС дефинира План за тестирање во консултација со ОДС, корисниците идентификувани согласно членовите 11 став (4) и 23 став (4), давателите на услуги за одбрана на ЕЕС, како и давателите на услуги за обнова на ЕЕС. Планот за тестирање ја идентификува опремата и можностите релевантни за Одбранбениот план на ЕЕС и Планот за обнова на ЕЕС кои треба да бидат тестирани.

3. Планот за тестирање вклучува услови и периоди на тестовите, во согласност со минималните барања наведени во членовите 44 до 47. Планот за тестирање ќе ја следи методологијата утврдена во ЕУ 2016/631 опфатени со Мрежните правила за пренос во делот начин на приклучување на генераторски единици, приклучување на потрошувачи, и приклучување на високонапонски водови на еднонасочна струја за соодветната тестирана способност.

4. Секој ОЕПС, ОДС, Корисник, давател на одбранбена услуга и давател на услуга за обнова нема да ја загрози оперативната сигурност на преносниот систем и на меѓусебно поврзаниот преносен систем за време на тестот. Тестот ќе се спроведе на начин што го минимизира влијанието врз корисниците на системот.

5. Тестот се смета за успешен кога ги исполнува условите утврдени од релевантниот оператор на систем согласно став 3. Додека тестот не ги исполни овие критериуми, ОЕПС, ОДС, Корисник, давателот на одбранбена услуга и давателот на услуга за обнова ќе го повторат тестот.

Тестирање на усогласеност на способности на генераторски единици за производство на енергија

Член 44

1. Секој давател на услуга за обнова кој е генераторска единица за производство на електрична енергија што обезбедува услуга „black start“ ќе изврши тест за способност за „black start“, најмалку еднаш на секои три години, следејќи ја методологијата утврдена во член 45 став (5) од ЕУ 2016/631.

2. Секој давател на услуга за обнова кој е генераторска единица за производство на електрична енергија што обезбедува услуга за брза ресинхронизација ќе изврши тест за исклучување кон „houseload“ по секоја промена на опрема што има влијание врз неговата способност за работа во „houseload“ режим, или по две последователни неуспешни исклучувања во реална работа, следејќи ја методологијата утврдена во член 45 став (6) од ЕУ 2016/631.

Тестирање на усогласеност на постројки за потрошувачка кои обезбедуваат одговор од страна на побарувачката

Член 40

1. Секој давател на одбранбена услуга што обезбедува одговор од страна на побарувачката ќе изврши тест за измена на побарувачката по две последователни неуспешни реакции во

реална работа или најмалку еднаш годишно, следејќи ја методологијата утврдена во член 41 став (1) од ЕУ 2016/388.

2. Секој давател на одбранбена услуга што обезбедува исклучување на побарувачка при ниска фреквенција ќе изврши тест за исклучување на побарувачка при ниска фреквенција во период што ќе се дефинира на национално ниво и следејќи ја методологијата утврдена во член 37 став (4) од ЕУ 2016/388, за постројки за потрошувачка поврзани на преносниот систем, или согласно слична Методологија дефинирана од релевантниот оператор на систем за други постројки за потрошувачка.

Тестирање на усогласеност на способностите на HVDC системи

Член 46

Секој давател на услуга за обнова кој е HVDC систем што обезбедува услуга „black start“ ќе изврши тест за способност за „black start“, најмалку еднаш на секои три години, следејќи ја методологијата утврдена во член 70 став (11) од ЕУ 2016/1447.

Тестирање на усогласеност на релите за исклучување на потрошувачка при ниска фреквенција

Член 47

Секој ОДС и ОЕПС ќе изврши тестирање на релите за исклучување на побарувачка при ниска фреквенција имплементирани на неговите инсталации, во период што ќе се дефинира на национално ниво и следејќи ја методологијата утврдена во член 37 став (6) и член 39 став (5) од ЕУ 2016/1388.

Тестирање на комуникациски системи

Член 41

1. Секој ОДС и Корисник идентификуван согласно член 23 став (4), ОЕПС и секој давател на услуга за обнова ќе ги тестира комуникациските системи дефинирани во член 41, најмалку еднаш годишно.

2. Секој ОДС и Корисник идентификуван согласно член 23 став (4), ОЕПСи секој давател на услуга за обнова ќе го тестира резервното напојување на нивните комуникациски системи најмалку еднаш на секои пет години.

3. Во рок од една година, секој ОЕПС, во консултација со други ОЕПС, ќе дефинира план за тестирање за тестирање на комуникацијата меѓу ОЕПС.

Тестирање на алатки и капацитети

Член 49

1. ОЕПС ќе ја тестира способноста на главните и резервните извори на напојување да ги снабдуваат неговите главни и резервни контролни простории, предвидени во член 42, најмалку еднаш годишно.
2. ОЕПС ќе ја тестира функционалноста на критичните алатки и средства наведени во член 24 од Правилник за оперативна сигурност, најмалку еднаш на секои три години, опфаќајќи ги и главните и резервните алатки и средства. Кога овие алатки и средства ги вклучуваат ОДС или Корисници, тие страни ќе учествуваат во овој тест.
3. ОЕПС ќе ја тестира способноста на резервните извори на напојување да ги снабдуваат суштинските услуги на трафостаниците идентификувани како суштински за постапките од планот за обнова согласно член 23 став (4), најмалку еднаш на секои пет години. Кога овие трафостаници се во дистрибутивни системи, ОДС ќе го изврши овој тест.
4. ОЕПС ќе ја тестира постапката за пренос од главната контролна просторија во резервната контролна просторија, предвидена во член 42 став (4), најмалку еднаш годишно.

Поглавје 2 Тестирање на усогласеност и периодичен преглед на Одбранбениот план на ЕЕС

Тестирање на усогласеност и периодичен преглед на одбранбениот план на системот

Член 50

1. Секој ОДС на кој се однесува имплементацијата на исклучување на побарувачка при ниска фреквенција на неговите инсталации еднаш годишно ќе ја ажурира комуникацијата до операторот на системот што извршил известување, предвидена во точка (b) од член 12 став (6). Оваа комуникација ќе ги содржи поставките на фреквенцијата при кои се иницира исклучување на нетираната побарувачка и процентот на нетирана побарувачка што се исклучува при секоја таква поставка.

2. ОЕПС ќе ја следи правилната имплементација на исклучување на побарувачка при ниска фреквенција врз основа на годишната писмена комуникација наведена во став 1 и врз основа на деталите за имплементација на инсталациите на ОЕПС, каде што е применливо.

3. Секој ОЕПС, најмалку еднаш на секои пет години, ќе го прегледа својот целосен одбранбен план на системот за да ја оцени неговата ефикасност. Во овој преглед, ОЕПС ќе ги земе предвид најмалку:

(a) развојот и еволуцијата на неговата мрежа од последниот преглед или од првичниот дизајн;

(b) способностите на новата опрема инсталирана на преносните и дистрибутивните системи од последниот преглед или од првичниот дизајн;

(c) Корисници пуштени во работа од последниот преглед или од првичниот дизајн, нивните способности и релевантните услуги што ги нудат;

(d) тестовите што се извршени и анализата на инциденти во системот согласно член 56 став (5) од ЕУ 2107/1485 -Правилник за оперативна сигурност; и

(e) оперативните податоци собрани за време на нормално работење и по нарушена состојба.

4. ОЕПС ќе ги прегледа релевантните мерки од својот одбранбен план на системот согласно став 3 пред било каква значајна промена во конфигурацијата на мрежата.

5. Кога ОЕПС ќе идентификува потреба да го приспособи одбранбениот план на системот, ќе го измени одбранбениот план и ќе ги имплементира тие измени согласно точките (c) и (d) од член 4 став (2) и членовите 11 и 12.

Тестирање на усогласеност и преглед на Планот за обнова на ЕЕС

Член 51

1. ОЕП С ќе ги прегледа мерките од својот план за обнова користејќи тестови со компјутерски симулации, со користење податоци од ОДС идентификувани согласно член 23 став (4) и од давателите на услуги за обнова, најмалку еднаш на секои пет години. ОЕПС ќе ги дефинира овие симулациски тестови во посебна постапка за тестирање која опфаќа најмалку:

(a) патеката за повторно напојување (energising restoration path) од даватели на услуги за обнова со можности за „black start“ или островска работа;

(b) напојувањето на главните помошни уреди (main auxiliaries) на модулите за производство на електрична енергија;

(c) процесот на повторно приклучување на побарувачката; и

(d) процесот за ресинхронизација на мрежите во островска работа.

2. Дополнително, кога ОЕПС ќе смета дека е неопходно за ефикасноста на планот за обнова, ОЕПС ќе изврши оперативно тестирање на делови од планот за обнова, во координација со ОДС идентификувани согласно член 23 став (4) и со давателите на услуги за обнова. ОЕПС ќе ги утврди, во консултација со ОДС и давателите на услуги за обнова, тие оперативни тестови во посебна постапка за тестирање.

3. ОЕПС ќе го прегледа својот план за обнова за да ја оцени неговата ефикасност, најмалку еднаш на секои пет години.

4. ОЕПС ќе ги прегледа релевантните мерки од својот план за обнова согласно став 1 и ќе ја прегледа нивната ефикасност пред било каква значајна промена во конфигурацијата на мрежата.

5. Кога ОЕПС ќе идентификува потреба да го приспособи планот за обнова, ќе го измени планот за обнова и ќе ги имплементира тие измени согласно точките (c) и (d) од член 4 став (2) и членовите 23 и 24.

Поглавје VII Имплементација

Следење

Член 52

1. ENTSO-E ќе ја следи имплементацијата на овој Правилник во областите опфатени со овој став. До степен до кој следењето ги опфаќа Договорните страни лоцирани надвор од синхроната област Континентална Европа или кои не се членки на ENTSO за електрична енергија, Секретаријатот на Енергетската заедница ќе прибира податоци од релевантните оператори на преносни системи. Следењето од страна на ENTSO за електрична енергија особено ќе ги опфати следниве прашања:

(a) идентификација на било какви отстапувања во националната имплементација на овој Правилник за елементите наведени во член 4 став (2);

(b) оценка на усогласеноста на одбранбените планови на системот и плановите за обнова извршена од ОЕПС согласно член 6;

(c) праговите над кои влијанието од дејствијата на еден или повеќе ОЕПС во состојба на вонредна состојба, безнапонска состојба или состојба на обнова се смета за значајно за ОЕПС и другите ОЕПС-и во рамки на регионот за пресметка на капацитет согласно член 6;

(d) нивото на усогласеност на правилата за суспензија и обновување на пазарните активности утврдени од ОЕПС согласно член 36 став (1) и за целите на извештајот предвиден во член 36 став (7);

(e) нивото на усогласеност на правилата за порамнување на нерамнотежа и порамнување на енергија за балансирање во случај на суспензија на пазарот, наведени во член 39.

3. Релевантните ОЕПС ќе му ги достават на ENTSO за електрична енергија информациите потребни за извршување на задачите наведени во став 1.

4. По барање на релевантниот регулаторен орган согласно Одредбите од Законот за енергетика (*) за проценка на ризици, ОДС и субјектите согласно член 39 став (1) ќе им ги обезбедат на ОЕПС информациите од член 52 став 2 од Регулацијата 2017/2196 како што е адаптирана и донесена со Одлука на Министерскиот совет 2022/03/МС-EnC, освен ако тие информации веќе не се достапни кај регулаторните органи, ОЕПС, Регулаторниот одбор на Енергетската заедница или ENTSO за електрична енергија во врска со нивните соодветни задачи за следење на имплементацијата, со цел да се избегне дуплирање на информации.

Вклучување на засегнатите страни

Член 53

Регулаторниот одбор на Енергетската заедница, во тесна соработка со ENTSO за електрична енергија, ќе организира вклучување на засегнатите страни во врска со имплементацијата на овој Правилник. Таквото вклучување ќе опфати редовни состаноци со засегнатите страни за да се идентификуваат проблеми и да се предложат подобрувања поврзани со барањата од овој Правилник.

Дел VIII Завршни одредби

Измени на договори и општи услови и одредби

Член 54

Сите релевантни клаузули во договорите и во општите услови и одредби на ОЕПС, ОДС и Корисници што се однесуваат на управувањето со системот ќе бидат усогласени со барањата од овој Правилник. За таа цел, тие договори и општи услови и одредби ќе се изменат соодветно.

Стапување во сила

Член 55

1. . Овие правила влегуваат во сила осмиот ден од денот на нивното објавување во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе се применуваат по истек на една година од денот на нивното влегување во сила.

2. ОЕПС е должен, по нивното донесување, да достави известување за овие правила до Секретаријатот на Енергетската заедница, во согласност со обврските кои произлегуваат од примената на Регулатива (ЕУ) 2015/2196 како што е адаптирана и донесена со Одлука на Министерскиот совет 2022/03/МС-ЕнС и релевантните одлуки на Енергетската заедница.

3. До отпочнување со примена на овие правила ќе се применуваат Мрежни правила за пренос на електрична („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 4/2022).